

Editorial | Η πολλή δουλειά τρώει τον εργαζόμενο

του Βασίλη Καραπάνου

«Η επαγγελματική ζωή είναι σαν τη σαβάνα, και στη σαβάνα υπάρχουν ζέβροι, αλλά υπάρχουν και λιοντάρια».

«Υπάρχουν και αμοιβάδες, απολιθωμένες μέδουσες, μουνόψειρες που ψήνονται στον ήλιο, γυμνοσάλιαγκες που έχασαν το δρόμο τους και κακόμοιροι αρουραίοι!»...

Το παραπάνω απόσπασμα βρίσκεται στο βιβλίο του Φρεντερίκ Φαζαρντί «Ένας βρεγμένος καραγκιόζης» (Εκδόσεις των Συναδέλφων, μετάφραση Γιάννης Καυκιάς), θα μπορούσε όμως να είναι και μία τυπική κομπορρημοσύνη ενός γιάπη ή ενός στελέχους της Νέας Δημοκρατίας καθώς αποθεώνει το νέο νομοσχέδιο για την εργασία. *Αυτό που ονομάζουμε κοινωνία, δεν είναι παρά το σκηνικό της μάχης, όπου για να επιβιώσεις πρέπει να φανείς δυνατός, πιο δυνατός από τον διπλανό σου και ικανός να προσαρμοστείς σε όλες τις συνθήκες.*

Το νέο εργατικό νομοσχέδιο, διά χειρός Χατζηδάκη, έρχεται για να ευθυγραμμίσει την Ελλάδα με τις ανάγκες του κεφαλαίου για ελαστική, επισφαλή και φθηνή εργασία. Έρχεται για να ανατρέψει παγιωμένες αντιλήψεις για το θωρο, για τις αργίες, για το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα στην απεργία, για τον ρόλο των σωματείων και πολλά άλλα. Εκτός όλων αυτών, στην πραγματικότητα, επιδιώκει τη μετάβαση σε μία νέα εποχή κοινωνικών και οικονομικών σχέσεων, σε μία εποχή όπου ο εργαζόμενος θα βρίσκεται απομονωμένος και συνθλιμμένος ανάμεσα στις συμπληγάδες της γραφειοκρατίας από τη μία και στις αδηφάγες επιταγές των αφεντικών από την άλλη. Η κοινωνική απομόνωση των εργαζόμενων, η εξάλειψη της συλλογικής φωνής τους, η λογική «ο καθένας για την πάρτη του», βεβαίως και δεν ενισχύει τη θέση τους στην αγορά εργασίας. Κι αυτό είναι

γνωστό. Μπορεί ο νεοφιλελευθερισμός να έχει την ικανότητα να εξυψώνει τα πιο εγωιστικά ένστικτα, όμως τελικά η ζούγκλα της αγοράς εργασίας έχει προκαθορισμένους ρόλους, μοιρασμένους και χιλιοπαιγμένους από τα αρπαχτικά που θέτουν τους «κανόνες».

Το μοτίβο, λοιπόν, της κυβέρνησης των «αρίστων» μοιάζει πολύ με τη θατσερική αντίληψη ότι δεν υπάρχει κοινωνία, παρά μόνο άτομα. Το άτομο, μάλιστα, καλείται μέσα σε αυτόν τον κυκεώνα των αλλαγών να προσαρμοστεί σε αυτήν τη νέα πραγματικότητα, χωρίς κανένα συλλογικό απάγκιο, παρά μόνο πουλώντας τον εαυτό του, πλασάροντάς τον όσο καλύτερα μπορεί. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ερώτηση «Πόσα νομίζεις ότι αξίζεις;», αυτή η ερώτηση παγίδα που ακούγεται τόσο συχνά σε συνεντεύξεις για δουλειά, συμπυκνώνει το βάρος που καλείται να διαχειριστεί ο σύγχρονος εργαζόμενος.

Απέναντι σε αυτήν νεοφιλελεύθερη παράνοια, της εμμονικής αναδιάρθρωσης των όρων ύπαρξής μας από την γραφειοκρατία και το κεφάλαιο, ανθίζουν ακόμα οι αντιστάσεις στο δημόσιο χώρο. Η ανακατάληψη του θεάτρου Εμπρός στον Ψυρρή και της Rosa Negra στα Χανιά, αποδεικνύουν το πώς η κοινωνία μπορεί ακόμα να παράγει συλλογικά βιώματα και να χαλάει τα σχέδια του κράτους και του κεφαλαίου. Έχει ενδιαφέρον ο τρόπος με τον οποίο αντιστρέφουν την πραγματικότητα οι ταγοί της κυβέρνησης, στελέχη και δημοσιογράφοι. Κατά την άποψή τους, δεν είναι δυνατόν η κοινωνία, οι συλλογικότητες και οι οργανώσεις να έχουν λόγο για τη ζωή τους, να έχουν πρόσβαση σε κάθε δημόσιο χώρο. Αντιθέτως, η περιφραγμένη έκταση που θα χρησιμοποιηθεί από το ιδιωτικό κεφάλαιο για ξενοδοχείο ή για οποιαδήποτε άλλη επένδυση είναι το νόμιμο, το σωστό και το λογικό. Είπαμε, οι συνεκτικοί δεσμοί μέσα στην κοινωνία, οι συλλογικές διεκδικήσεις, η πρόσβαση των πολιτών στη λήψη των αποφάσεων δεν προκρίνονται από την εξουσία, πόσο μάλλον όταν σε θέλει ευέλικτο, κινητικό και ικανό να δουλεύεις αγόγγυστα και με σκυφτό το κεφάλι.

Φυσικά, τα σχέδιά τους μπορούν να ανατραπούν, όχι από λιοντάρια, μοναχικούς λύκους και αρπαχτικά, αλλά από άορατους-

ες, αυτεξούσια υποκείμενα και κοινωνίες σε κίνηση – αυτήν την κινητικότητα την προτιμούν καθηλωμένη.

Η μισθωτή εργασία στον καιρό του Νεοφιλελευθερισμού

Το ακόλουθο κείμενο αποτελεί εισήγηση της Χειρονομίας – Αντιεξουσιαστικής κίνησης στην εκδήλωση με τίτλο “Καπιταλισμός της Πλατφόρμας, Μεταφορές και Εργασία σε καιρούς πανδημίας” που πραγματοποίησε η Αντιεξουσιαστική Κίνησης Αθήνας στις 26 Ιανουαρίου 2021. Στο τέλος του κειμένου θα αναρτηθεί ο σύνδεσμος με την βιντεοσκοπημένη εκδήλωση.

του Βασίλη Καραπάνου

Τι σημαίνει στην πραγματικότητα ο τεμαχισμός της μισθωτής εργασίας για την ίδια την εργασία, για τον εργαζόμενο, τι σημαίνει για την κοινωνία, τον δημόσιο χώρο και χρόνο, αλλά και για τα κέρδη των αφεντικών και των κρατών εν τέλει;

Ο σπουδαίος ρόλος που έπαιξε το εργατικό κίνημα στη διαμόρφωση καλύτερων συνθηκών ζωής για τους εργαζόμενους και για όλη την κοινωνία, προκύπτει εν πολλοίς και από τις συγκροτητικές δυνατότητες που υπήρξαν κατά τη γέννηση και την ανάπτυξή του. Δηλαδή, βασικό ρόλο στην οργάνωση και διαμόρφωση της εργατικής τάξης του 19^{ου} αιώνα έπαιξε τόσο ο κοινός χώρος, στην αρχή ο χώρος δουλειάς και εν συνεχεία οι χώροι συνάντησης εκτός δουλειάς, όπως οι λέσχες, αλλά και ο κοινός χρόνος, δηλαδή η απασχόληση στο ίδιο μέρος, κάτω από τις ίδιες συνθήκες.

Πράγματι, ο καταμερισμός εργασίας και ο αποκλεισμός των εργατών και της κοινωνίας από την συνολική οργάνωση της παραγωγής, αποτελούν αλλοτριωτικούς παράγοντες για τον κάθε

εργαζόμενο. Ωστόσο, η αυτοματοποίηση της παραγωγής, η τηλεργασία, η κατακερματισμένη παραγωγή (ανά χώρες και περιοχές) και η κατακερματισμένη εργασία, όπως επίσης και η κατάργηση κάθε εργατικής ή άλλης ταυτότητας και η δημιουργία του νεοφιλελεύθερου ατόμου – μη κοινωνού οποιασδήποτε κοινωνίας – εργατικού νομά, υποτιθέμενου συνεργάτη με τα αφεντικά, εν είδει μιας κακοστημένης φάρσας που βάζει τον υποδουλωμένο και συχνά υποαμειβόμενο εργαζόμενο στη θέση του απολογητή των αφεντικών και των συμφερόντων του, όλα αυτά διαλύουν όχι απλά το παλιό εργατικό υποκείμενο, τη συγκρότηση και την ταυτότητα των εργαζομένων, αλλά οδηγούν σε πλήρη κοινωνική, ατομική, ψυχική και εν τέλει οικονομική αφάνεια.

Ο εργαζόμενος πλέον, ειδικά σε συνθήκες τηλεργασίας ή ακραίας και πλήρως εποπτευόμενης αυτοματοποίησης (η οποία εισάγεται σιγά σιγά από το παράθυρο σε ολόένα και περισσότερους εργασιακούς κλάδους) όχι μόνο δεν σκέφτεται, όχι μόνο δεν γνωρίζει καν τι είναι αυτό το οποίο δουλεύει, σε τι αποσκοπεί, πώς δημιουργείται, πού καταλήγει, αλλά δεν μπορεί να προσμένει ούτε στην ανθρώπινη επαφή, ούτε καν στη διαμέσου του δημοσίου χώρου και χρόνου κατανόηση του μεγέθους της μηχανής στην οποία αποτελεί γρανάζι.

Η πλήρης αυτή αποκοπή του εργαζόμενου – κοινωνού από την παγκόσμια διαρκή κίνηση του Κεφαλαίου, η οποία με την πλήρη εγκαθίδρυση του Νεοφιλελευθερισμού και της άνευ όρων Ελεύθερης Αγοράς φαίνεται σαν μια συμπαγής διαδικασία προώθησης ενιαίων συμφερόντων, ενώ στην πραγματικότητα βρίθει από ενδοκαπιταλιστικούς και διακρατικούς ανταγωνισμούς κλπ, αποτυπώνεται μέσω του αυστηρού ελέγχου, της κατόπτευσης, της καταστολής και όλων των άλλων στοιχείων ενός Ολοκληρωτικού Κράτους στην υπηρεσία του Κεφαλαίου και το ανάποδο, στο σώμα, την ψυχή, το πνεύμα, την ανθρώπινη υπόσταση του εργαζόμενου.

Η πανδημία το ανέδειξε αυτό μια χαρά. Δηλαδή, μέσω του απαραίτητου πειραματισμού σε πρωτόγνωρες συνθήκες, Κράτος-Κεφάλαιο ανασυντάσσουν και αναδιατάσσουν τον δημόσιο χώρο, καθιστώντας τον κομμάτι της αποκλειστικής τους αρμοδιότητας

(πρόσφατα ανακοινώθηκε Τρίτη συνταγματική εκτροπή εντός μόλις 3 μηνών – απαγόρευση συγκεντρώσεων δηλαδή, με στόχο σαφέστατα την αντίσταση της κοινωνίας κατά του αστυνομικού πολυνομοσχεδίου για την παιδεία και τις συγκεντρώσεις αλληλεγγύης στον απεργό πείνας Δ. Κουφοντίνα, αφήνοντας ρητά απέξω τον συνωστισμό στις αγορές) και μετατρέποντάς τον, τον δημόσιο χώρο, σε έρημο τοπίο διανομής και κατανάλωσης. Παράλληλα, ο ιδιωτικός χώρος με την τηλεργασία γίνεται ένα και το αυτό, αφού το σπίτι μετατρέπεται από χώρος ξεκούρασης σε χώρο εργασίας, ενώ το παράδειγμα της Amazon τελειοποιεί εδώ και χρόνια την αυτοματοποίηση ακόμα και των βημάτων των εργαζόμενων μέσα από αλγορίθμους και τις απαραίτητες συσκευές που κουβαλούν πάνω τους.

Αντί για στρατιές πρώην αγροτών ή εργατών γης, που οι χρόνιες περιφράξεις, η συσσώρευση πλούτου και τα πενιχρά επιδόματα οδήγησαν στα περίχωρα των νέων βιομηχανικών πόλεων τύπου Μπέρμιγχαμ ή αντί για τους κάθε λογής μετανάστες που περιμένουν το φορτηγό να τους μαζέψει για μεροκάματο, αν σταθούν τυχεροί, πλέον οι πόλεις θα έχουν στρατιές «ελεύθερων επαγγελματιών» που θα κυνηγούν το μεροκάματο, με δικό τους ρίσκο, με ένα μηχανάκι, ένα πατίνι, με τα πόδια, εκεί που πριν τουλάχιστον αναγνωρίζονταν ως εργαζόμενοι και υπόκεινταν σε μία σχετική εργατική νομοθεσία (βλ. περίπτωση Wolt).

Η κορυφή σε αυτό το ιδιότυπο Πανοπτικόν, που προσπαθεί να εγκαθιδρυθεί ως η νέα κοινωνική συνθήκη σε παγκόσμια κλίμακα, κατέχει το μέγιστο μερίδιο του πλούτου, συσσωρεύει αδηφάγα χρήμα και πληροφορίες για κάθε πτυχή της ατομικής και κοινωνικής ζωής, έχει στα χέρια της τη νομοθεσία και την εκτελεστική εξουσία. Προσπαθεί να σπάσει οριστικά το κοινωνικό συμβόλαιο που στήθηκε εν μέρει υπέρ των κατώτερων τάξεων με αίμα και πολύ κόπο που οι ίδιες έχυσαν, όπως για τους αγώνες για το δωρο, την ασφάλιση, τη σύνταξη, για την ελεύθερη υπόσταση των σωμάτων τους. Προσπαθεί να μετατρέψει εργαζόμενους και καταναλωτές σε μία ενιαία μάζα υποτελών, με αδιάσπαστο εργασιακό και κοινωνικό χρόνο υπέρ της αδιάκοπης

παραγωγής για το Κεφάλαιο και της σιωπής για τα εγκλήματα του Κράτους. Στην τελική, η Amazon και η κάθε Amazon με τα τεράστια δίκτυα διανομών σε καθησυχάζει: Δούλεψε εσύ όσο χρειάζεται κι εγώ με ένα απλό κλικ θα ενεργοποιήσω το μηχανισμό μου για να παραλάβεις ό,τι θες στο σπίτι σου, χωρίς περιττές κοινωνικές συναναστροφές. Τώρα, αν μέσα σε αυτήν την περιδίνηση είσαι το ίδιο άτομο που σαν ρομπότ συσκευάζεις, συναρμολογείς, μεταφέρεις, κουβαλάς, διανέμεις ένα προϊόν, που εσύ μετά παραγγέλνεις, έτσι είναι ο Καπιταλισμός, βρίσκει πάντα παραθυράκι να απευθυνθεί και στα δικά σου γούστα.

Εν κατακλείδι, ο Καπιταλισμός δεν μπορεί να σταθεί χωρίς το Κράτος. Ο Καπιταλισμός έχει την πατέντα και τελειοποιεί. Το Κράτος, όμως έχει τους Μηχανισμούς, το Στρατό, την Τεχνολογία, κυρίως έχει την νομοθετική και εκτελεστική εξουσία για να βάλει την πλάτη.

Ο αγώνας μας απέναντι και στα δύο ταυτόχρονα πρέπει να είναι πολυεπίπεδος. Ο Καρλ Πολάνυι κάποτε μιλούσε για τη διπλή κίνηση της Ιστορίας, τις δυνάμεις της αποχαλινωμένης Ελεύθερης Αγοράς που τραβάει μπροστά παρασέρνοντας τα πάντα και τις δυνάμεις της Κοινωνίας που βάζουν φραγμούς στην κίνηση της Αγοράς προς όφελός της.[1] Κάπως άστοχα ενσωματώνει στην ανάλυσή του και πολιτικές και οικονομικές δυνάμεις διαχωρισμένης εξουσίας, όπως πιο φιλολαϊκές κυβερνήσεις κλπ. Καθώς, σιγά σιγά εξαφανίζονται και τα τελευταία ψήγματα τέτοιων αυταπατών, η διπλή κίνηση προσλαμβάνει την τελική και καθαρή μορφή της. Οι από πάνω, Κράτος και Κεφάλαιο και οι από κάτω, η Κοινωνία, οι εργαζόμενες μάζες, οι καταπιεσμένοι-ες, οι μειονότητες, οι άορατες και άορατοι που προσπαθούν να οργανωθούν ή αυτό πρέπει να αρχίσουν να κάνουν με κάθε τρόπο. **Με σωματεία βάσης, με συνελεύσεις γειτονιάς, με κοινωνικούς χώρους, με παγκόσμια αλληλεγγύη, με αίτημα την άρνηση της εκπροσώπησης, τον κοινωνικό έλεγχο της παραγωγής, με Άμεση Δημοκρατία στον τρόπο οργάνωσης και στη λήψη των αποφάσεων. Να διεκδικήσουν το δημόσιο χώρο και λόγο, να καταστήσουν την αορατότητα κοινωνική δύναμη, όπως έκαναν οι Ζαπατίστας όταν**

έκρυσαν τα πρόσωπά τους για να τους δουν.

Η ανθρώπινη επικοινωνία, η ταξική αλληλεγγύη, η κοινωνική αυτοοργάνωση αποκαθίστανται μαζί με την αποκατάσταση του χώρου και του χρόνου που μας κλέβουν. Αποκαθίστανται, διαλεκτικά και μαχητικά εκεί που οι άορατοι-ες επιλέγουν να μοιραστούν την αμηχανία τους, τις ανησυχίες τους και αποφασίζουν να παλέψουν ενάντια στη Λερναία Ύδρα με τα πολλά κεφάλια. Γιατί, όπως ειπώθηκε και προηγουμένως, η Λερναία Ύδρα έχει πολλά κεφάλια. Έχει, όμως, και τρωτά σημεία, έχει ενδοκαπιταλιστικούς ανταγωνισμούς και σφαίρες κρατικής επιρροής, έχει όμως πάνω από όλα να σκεφτεί πώς θα τα βγάλει πέρα με την πλειοψηφία της Κοινωνίας και τις άπειρες δυνατότητες που αυτή μπορεί να ενσαρκώσει.

1. Αναφορά στο έργο του Καρλ Πολάνυι, *Ο Μεγάλος Μετασχηματισμός*, Νησίδες, Θεσσαλονίκη 2007. (ΣτΕ)

Ο σύνδεσμος για την εκδήλωση:

Εργασία και “νεκρή ζωή”

Αν η μηχανοποίηση της παραγωγής «δεν απελευθερώνει τον εργάτη απ’ την εργασία, αλλά την εργασία απ’ το περιεχόμενό της» (Μαρξ), σήμερα η ίδια η εργασία απεκδύεται και τη μορφή της. Δεν εκκενώνεται μόνο από περιεχόμενο, αλλά ρευστοποιείται. Χάνει κάθε διακριτικό γνώρισμα που την συγκροτούσε ως διαχωρισμένη δραστηριότητα. Τώρα ο διαχωρισμός είναι ριζικός και το σχίσμα μέσα στον άνθρωπο καθολικό.

Η εργασία με τη μορφή της «τηλ-εργασίας» έχει εισβάλει στον προσωπικό χώρο. Δεν μπορείς να ξεχωρίσεις ποιός είναι ο ελεύθερος χρόνος και ποιός ο χρόνος εργασίας. Είναι βέβαιο

πως έχουν συγχωνευθεί. Το σπίτι δεν είναι καταφύγιο. Είναι κι αυτό χώρος εργασίας και η μόνη διαφυγή είναι έξω. Αλλά έξω απλώνεται η κοινωνική έρημος. Άλλωστε, τι νόημα μπορεί να έχει ο «ελεύθερος χρόνος» σε καθεστώς απαγόρευσης κυκλοφορίας;

Το Κεφάλαιο γεννήθηκε και επεκτάθηκε απαλλοτριώνοντας τα κοινά των ανθρώπων. Αν η πρωταρχική συσσώρευση συνίσταται στο χωρισμό του παραγωγού από τα μέσα παραγωγής, η διαδικασία αυτή ολοκληρώνεται σήμερα με ένα διττό τρόπο: Πρώτον, με τον αποχωρισμό του ανθρώπου από τον ίδιο του τον εαυτό. Με την αντικειμενοποίηση, τη συσσώρευση και την ενσωμάτωση του στη μηχανή, στο Κεφάλαιο. **Με τη μετατροπή σε «νεκρή εργασία», ακριβέστερα σε «νεκρή ζωή» μιας και αυτό που συσσωρεύεται δεν είναι «ζωντανή εργασία», αλλά όλη η ζωτικότητα του ανθρώπου.** Δεύτερον, με τον χωρισμό μεταξύ των ανθρώπων, την απαλλοτρίωση του κοινού δεσμού, την περίφραξη της κοινωνίας. **Την απόσπαση και αντικειμενοποίηση όλων των μορφών ανθρώπινης έκφρασης, επικοινωνίας, αλληλεπίδρασης και συνύπαρξης.**

Η 4^η βιομηχανική επανάσταση περιθωριοποιεί την εργασία, την εκτοπίζει από την παραγωγική διαδικασία. Ο ύστερος καπιταλισμός δεν χρειάζεται να εκμεταλλευτεί καμιά εργατική δύναμη σε κανένα εργοστάσιο. Ο εργάτης αντικαθίσταται από τα ρομπότ και τις μηχανές. Το ρομπότ όμως δεν είναι ζωντανή εργασία, είναι μηχανήμα και ως μηχανήμα ανήκει στο σταθερό κεφάλαιο. Είναι νεκρή εργασία και δεν παράγει αξία. Το κεφάλαιο, όμως, δεν έχει ανάγκη την εργασία, την έχει ενσωματώσει. Δεν είναι η εργασία του εργάτη που θα κάνει τη μηχανή να δουλέψει. Αυτό που χρειάζεται η μηχανή είναι η συσσώρευση όλης της πνευματικής, ψυχικής και σωματικής ενεργητικότητας του ανθρώπου. Όχι έτσι όπως αναλώνεται στην εργασιακή διαδικασία, αλλά έτσι όπως ξοδεύεται στον ελεύθερο χρόνο.

Αν ο εργάτης συνεχίσει να πηγαίνει στο εργοστάσιο δεν θα είναι για να παράγει, θα είναι για να μένει πειθαρχημένος. Δεν

πρόκειται για παραγωγή, αλλά για καταστολή. Αν «οι παραγωγικές σχέσεις βρίσκονται στο εσωτερικό των παραγωγικών δυνάμεων» (Ρ. Παντζιέρι), το Κεφάλαιο, με την απόλυτη οργανική σύνθεση που επιτυγχάνει συσσωρεύοντας όχι τη «ζωντανή εργασία», αλλά τη ζωή ολόκληρη, όλες τις σωματικές, ψυχικές και νοητικές εκδηλώσεις του ανθρώπινου βίου, ορθώνεται ως απόλυτη αντικειμενική δομή κυριαρχίας απέναντι στη κοινωνία, μετασχηματίζοντάς τη σε επικράτεια του απόλυτου δεσποτισμού του.

Η έκλειψη της εργασίας και η διάχυσή της στη κοινωνική έρημο, επ' ουδενί λόγω δεν προμηνύουν το τέλος της κοινωνίας της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης. Τουναντίον, σηματοδοτούν τη μετάβαση στην ολοκληρωτική κυριαρχία, στην «ολική επίταξη» των ατόμων. Για αυτό, όμως, οφείλουμε να εγκαταλείψουμε τον οικονομισμό και να δούμε το Κεφάλαιο όχι ως κατηγορία της πολιτικής οικονομίας αλλά ως τρόπο κυριαρχίας. Και την εκμετάλλευση ως «λειτουργία της διαδικασίας της κοινωνικής αναπαραγωγής, που έχει ως στόχο τη διατήρηση και την αναπαραγωγή της καπιταλιστικής προσταγής» (Νέγκρι). Να δούμε, δηλαδή, τον δεσποτισμό του Κεφαλαίου με όρους πολιτικούς και κοινωνικούς, όχι οικονομικούς, αφού άλλωστε Κράτος και Κεφάλαιο έχουν ολοκληρωτικά συγχωνευθεί.

Η εργασία μπορεί να πέθανε, όμως το φάντασμα της στοιχειώνει τις ζωές των ανθρώπων. Άδειασε από περιεχόμενο, γιατί κάθε πτυχή της κοινωνικής ζωής απέκτησε για περιεχόμενο της, τον «σιωπηλό καταναγκασμό» της εργασίας. Κάθε σφαίρα της ανθρώπινης εμπειρίας, κάθε μορφή επικοινωνίας αποικιοποιήθηκε. Η εργασία δεν υπάρχει πουθενά, επειδή είναι παντού. Είναι, όμως, παντού όχι ως μέρος της παραγωγικής διαδικασίας, αλλά ως δομή υπακοής, ως σχέση κυριαρχίας, «ως θεμελιώδης καταστολή και ως έλεγχος» (Μποντριγιάρ).

Σημασία δεν έχει να ενταχθείς σε μια τυπική εργασιακή διαδικασία. Σημασία έχει να «μείνεις συνδεδεμένος» και να προσφέρεις τα ίχνη σου, τον εαυτό σου.

Παραγωγική είναι οποιαδήποτε σπατάλη χρόνου αρκεί να επιτηρείται, να καταγράφεται και να συσσωρεύεται σε δεδομένα (data).

Ο ελεύθερος χρόνος «δεν είναι ο πλούτος του ανθρώπου», είναι ο κατεξοχήν χρόνος εργασίας. Όχι με την έννοια της εμπορευματοποίησης, αλλά της αρπαγής. Αν το κεφάλαιο «ζωντανεύει μονάχα, σαν το βρικόλακα, ρουφώντας ζωντανή εργασία», σήμερα δεν αποσπά υπεραξία, απομυζά όλη τη ζωή μέσα από τη ψυχή και το σώμα του ανθρώπου. Δεν θέλει πια τον μόχθο του, θέλει όλο του το είναι.

Δεν εκμεταλλεύεται την εργατική δύναμη, σφετερίζεται όλη τη προσωπικότητα. Δεν το νοιάζει να πειθαρχήσεις σε μια παραγωγική διαδικασία, αρκεί να υπακούσεις στις διαταγές του εγκλεισμού.

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός, η αυτοματοποίηση, η ρομποτική εξορίζουν τον άνθρωπο από τη εργασιακή διαδικασία. Αρκούν η Τεχνητή Νοημοσύνη και το παραγωγικό σύμπλεγμα των μηχανών. Ο άνθρωπος δεν είναι πια φορέας εργατικής δύναμης, είναι πρώτη ύλη. **Το μόνο που οφείλει να κάνει είναι να ψηφιοποιήσει τη ζωή του και να την προσφέρει βορά στη βιομηχανία «εξόρυξης δεδομένων», στους αλγόριθμους συσσώρευσης, επεξεργασίας και αξιοποίησης των Big Data.**

Εργασιακή διαδικασία δεν υπάρχει. Η νόρμα είναι μια: «μείνε σπίτι» και ζήσε τη ζωή σου ψηφιακά. Κάνε ότι θες, μόνο κάν' το ψηφιακά. «Μείνε σπίτι» και μείνε συνδεδεμένος. Θρέψε με τη ζωντανία σου το Industry 4.0. Το Artificial Intelligence σε περιμένει να καταθέσεις τις σκέψεις σου, τις δεξιότητες, τις ανησυχίες, τα ταλέντα, τα γούστα, τα συναισθήματά, τις ιδιοτροπίες σου. Και τις σάρκες σου αν γίνεται. Τον εαυτό σου όλο. Να αντικειμενοποιηθεί. Να συσσωρευθεί σε δεδομένα (data). Να προσφερθούν το βίωμα και οι εμπειρίες, οι παιδικές αναμνήσεις και οι ενήλικες αγωνίες. Όλη η προσωπικότητα στον αλγόριθμο. Να ψηφιοποιηθεί η ζωή. Να ζωντανέψει η μηχανή. Να

πεθάνει ο άνθρωπος. Να θαφτεί η ζωή μέσα στα ψηφιακά δίκτυα. Να ζήσεις μέσα από το δίκτυο σημαίνει να πεθάνεις εσύ και να ζήσει η μηχανή. Αυτή είναι όλη η ιστορία.

Η θεολογία του Κεφαλαίου μπορεί να υποσχεθεί τα πάντα, να σπάσει κάθε φραγμό της Φύσης, να καταλύσει ακόμα και τη θνητότητα. Το τίμημα όμως για αυτόν τον αναβεβλημένο θάνατο θα είναι να πεθαίνεις κάθε μέρα. Το Κεφάλαιο είναι ο κοινωνικός θάνατος, συσσωρευμένος και αντικειμενοποιημένος.

Παναγιώτης Μαυρέλης, Κοινωνιολόγος

Κοινότητες αγώνα, αλληλεγγύης και συνεργατικής δημιουργίας: απάντηση στην κρίση της «κοινωνίας της εργασίας»

του Κώστα Χαριτάκη*

Το «καθεστώς εξαίρεσης» που διαμορφώνεται στον σύγχρονο καπιταλισμό περιλαμβάνει πλέον το μεγαλύτερο μέρος της εργασίας, μια ευρύτατη γκρίζα ζώνη δικαιωμάτων όπου η μισθωτή εργασία απαξιώνεται βίαια και παύει να έχει οποιαδήποτε προστασία, οι ελαστικές σχέσεις εργασίας ρευστοποιούν το σύνολο της ζωής, ενώ η ανεργία οδηγεί σε μόνιμη περιθωριοποίηση.

Έχει τελειώσει, έτσι, η παλιά εποχή ενός εργατικού κινήματος βασισμένου στη διαπραγμάτευση της τιμής μιας εργατικής δύναμης σταθερά και μακροχρόνια ενταγμένης στον παραγωγικό ιστό, αναγνωρισμένου και ενσωματωμένου ως θεσμικού παράγοντα για την

ομαλή αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης και εν τέλει του ίδιου του καπιταλισμού. Αυτή είναι η βάση του πλήρους εκφυλισμού του θεσμικού γραφειοκρατικού συνδικαλισμού (ΓΣΕΕ).

Μπορεί αυτό το «τέλος» να αποτελέσει την «αρχή» για μια αναγέννηση του εργατικού κινήματος στη βάση της αυτοοργάνωσης, της άμεσης δημοκρατίας και του διαρκούς μαχητικού ανταγωνισμού με το κεφάλαιο και το κράτος; Μπορεί να είναι μια ιστορική «ευκαιρία» απεξάρτησης από όλα όσα κρατούσαν το εργατικό κίνημα εξαρτημένο και εν τέλει υποταγμένο εντός της καθεστηκυίας τάξης, υπερβαίνοντας την απλή διαμαρτυρία, τις διεκδικήσεις και διαπραγματεύσεις του «κοινωνικού συμβολαίου», δημιουργίας τώρα των δικών μας (των κάτω) «οργάνων» αγώνα, αλληλεγγύης και συνεργατικής δραστηριότητας; Αυτό είναι το ερώτημα της εποχής και όχι απλώς το πώς θα συνεχιστεί ένας συνήθης κύκλος αγώνων με τα παλιά χαρακτηριστικά.

Γιατί τι άλλο δείχνει η κρίση, παρά ότι η κοινωνία της εργασίας, η αποικιοποίηση δηλαδή όλης της ζωής από τις δυνάμεις της οικονομίας (την εκμετάλλευση, το εμπόρευμα και το χρήμα), δεν αποτελεί βιώσιμη (πόσο μάλλον δημιουργική) συνθήκη για την πλειοψηφία του κόσμου;

Έχουμε φτάσει πλέον στην «καρδιά» του προβλήματος. Η μισθωτή εργασία, αλλά και γενικότερα η εργασία για αλλότριους παραγωγικούς σκοπούς, που σήμερα δείχνει όλο και πιο καθαρά την ουσία της ως δουλεία, είναι το έδαφος όπου ανθίζουν όλα τα σημερινά δεινά της φτώχειας, της υποβάθμισης της ζωής σε «γυμνή» επιβίωση, της ερήμωσης των κοινωνικών σχέσεων και της καταστροφής του περιβάλλοντος.

Είναι, επομένως, αδήριτη ανάγκη να αναμετρηθούμε ατομικά και συλλογικά με ορισμένα κομβικά βασανιστικά ερωτήματα που αναδύονται τόσο από την κρίση του παραδοσιακού συνδικαλισμού όσο και από τις δυνατότητες και τα όρια των νέων αγώνων και δομών βάσης που αναδύθηκαν αυτή την περίοδο.

Τι θα αντικαταστήσει τη «μισθωτή εργασία» που πετιέται

διαρκώς στο δρόμο; Μια νεοφεουδαρχία εργαζομένων, με όρους προσωπικής εξάρτησης στα νέα κατανεμημένα δίκτυα της εργασίας; Ή η κοινωνικά χρήσιμη, αλληλέγγυα και συνεργατική οικονομία;

θα εξακολουθήσουμε να διεκδικούμε το «δικαίωμα» στην εργασία-εκμετάλλευση και την ανέφικτη πλέον «πλήρη (μισθωτή) απασχόληση» ή θα θέσουμε στο κέντρο της σκέψης και της δράσης μας την απελευθέρωση από την εργασία, το πράττειν, την ελεύθερη δημιουργική δραστηριότητα που μπορεί να καλύπτει κοινωνικές και ατομικές ανάγκες και επιθυμίες;

θα εξακολουθήσουμε να ανταγωνιζόμαστε (με όλο και περισσότερη βαρβαρότητα) για τις λιγοστές «θέσεις εργασίας» που θα μας παρέχει το κράτος και το κεφάλαιο ή θα προχωρήσουμε στη δημιουργική οριζόντια συνεργασία και στο συντονισμό βάσης συνεργατικών εγχειρημάτων;

θα εξακολουθήσουμε να επαφίουμε τις ελπίδες μας για βιώσιμη ζωή στην «ανάπτυξη», στην υπόσχεση της διαρκούς μεγέθυνσης-καταναλωτικής αφθονίας, ή θα δώσουμε έναν άλλο χαρακτήρα στην οικονομία, απο-αποικιοποιώντας τη ζωή από την κυριαρχία της, αποκλιμακώνοντάς την στις διαστάσεις των πραγματικών κοινωνικών αναγκών, φέρνοντάς την στα μέτρα της εγγύτητας και της αυτάρκειας των κοινοτήτων και τοποθετώντας στη θέση του απρόσωπου και ποσοτικού ΑΕΠ την ποιότητα ζωής και περιβάλλοντος;

Και, τέλος, τι θα αντικαταστήσει τα εκφυλισμένα και αποσαθρωμένα παραδοσιακά εργατικά κινήματα;

Ένα δίκτυο ομάδων πίεσης και ανταγωνιστικής ατομικής συναλλαγής; Ή κοινότητες αγώνα, αλληλεγγύης και συνεργατικής δημιουργίας; Θα εξακολουθήσουμε να δρούμε μέσα από ιεραρχικές και γραφειοκρατικές οργανώσεις-μεσάζοντες των αναγκών μας και διαχειριστές των σχέσεών μας ή θα δημιουργήσουμε νέου τύπου κοινωνικοπολιτικά μορφώματα-συλλογικότητες που πριν απ' όλα

στο ίδιο το εσωτερικό τους και στις σχέσεις τους με τους άλλους θα δημιουργούν απελευθερωμένες κοινωνικές σχέσεις;

Το νέο κοινωνικό υποκείμενο της νομαδικής, ρευστής, ευέλικτης και ανασφαλούς εργασίας/ανεργίας, που είναι ο πρωταγωνιστής των σύγχρονων εξεγέρσεων (Δεκέμβρης 2008, πλατείες, μαχητικές απεργίες αλλά και όποιων κοινωνικών αγώνων πήραν μαζικό και μαχητικό χαρακτήρα και ξέφυγαν από την εθιμοτυπία) και των αυτοοργανωμένων αγώνων και δομών, έχει ανοίξει ένα δρόμο. Το ζήτημα, ωστόσο, του πώς θα ξεπεραστεί η μερικότητα και αποσπασματικότητα, προς μια συνολικοποίηση της κοινωνικής δυναμικής που εκφράζει αυτό το υποκείμενο, παραμένει ανοικτό και δύσκολο μέσα σε συνθήκες γενικευμένου κοινωνικού κατακερματισμού.

Η «κοινωνικοποίηση» του εργατικού κινήματος, πέρα από μια στενή και στρεβλή «ταξικότητα», αλλά και από μια κομματική «πολιτικοποίηση» εκ των άνω, με πρόταγμα τα προβλήματα, τις ανάγκες, τη ζωή και τη χειραφέτηση της κοινωνίας, και όχι απλώς τα άμεσα στενά εργατικά συμφέροντα που καταλήγουν στο «δουλειά να 'ναι κι ό,τι να 'ναι», χωρίς να υπολογίζουν την κοινωνική χρησιμότητα και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις (όπως, για παράδειγμα, στη Χαλκιδική όπου το «άμεσο ταξικό συμφέρον» οδηγεί εργάτες να υποστηρίζουν μια καταστροφική για τις κοινότητες και το περιβάλλον επένδυση στο όνομα του ότι δίνει δουλειά...), είναι κρίσιμος όρος αυτής της διαδικασίας.

Η συνεύρεση των διαφορετικών τμημάτων της ρευστής και περιπλανώμενης εργασίας-ανεργίας δεν μπορεί να γίνει με μόνιμα και μακροπρόθεσμα χαρακτηριστικά στους χώρους εργασίας, όπου οι ατομικές σχέσεις εργασίας, οι διαφορετικοί και εξατομικευμένοι όροι και ρυθμοί εντείνουν την απομόνωση, τον κατακερματισμό και τον ανταγωνισμό (χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν παραμένει απαραίτητη και κρίσιμη η προσπάθεια για αμεσοδημοκρατική αυτοοργάνωση στο χώρο δουλειάς, για επιτροπές και σωματεία βάσης).

Χρειαζόμαστε δομές που θα μπορούν να διαπερνούν τα σύνορα των

επαγγελματιών, των ειδικοτήτων και του καταμερισμού της καπιταλιστικής οικονομίας (όπως έχει γίνει, για παράδειγμα, σε καταλήψεις, στέκια και λαϊκές συνελεύσεις).

Και που θα συνενώνουν σε κοινές δράσεις και μέτωπα πολύμορφες συλλογικότητες και ατομικότητες από διάφορα κινήματα και πολιτικές διαδρομές (όπως γίνεται, για παράδειγμα, στο μέτωπο της υπεράσπισης της κυριακάτικης αργίας όπου δρουν από κοινού σωματεία, πρωτοβουλίες γειτονιάς, κινήσεις πόλης, συνεργατικά εγχειρήματα).

Η διαμόρφωση κοινοτήτων αγώνα, αλληλεγγύης και συνεργατικής δημιουργίας, χώρων που δημιουργούν την άμεση πρακτική δυνατότητα να κόψουμε τους δεσμούς εξάρτησης από το κράτος και το κεφάλαιο, με την αυτοθέσμιση νέων κοινωνικών δεσμών ώστε να μπορέσουμε, εδώ και τώρα, να ζήσουμε χωρίς κυριαρχικές και εκμεταλλευτικές σχέσεις, είναι το αναγκαίο βήμα για μια χειραφετική πορεία. Το παράδειγμα της BIOME είναι χαρακτηριστικό σε αυτή την κατεύθυνση: δεν είναι μόνο ένα διαφορετικό παραγωγικό εγχείρημα, αλλά μια κοινότητα αγώνα και αλληλεγγύης που υφαίνει κοινωνικούς δεσμούς.

Οι εργαζόμενοι της συνεργατικής και αλληλέγγυας οικονομίας δεν θέλουμε να είμαστε η αρνητική επιβεβαίωση του κεφαλαίου (τα «θύματα» που δεν τα καταφέρνουν), αλλά η θετική επιβεβαίωση της συνεργατικής ισχύος και κοινωνικής δημιουργικότητας («εμείς μπορούμε!»). Έχοντας συνείδηση ότι δεν λύνουμε απλώς το βιοποριστικό μας πρόβλημα, αλλά ότι συνδημιουργούμε μια δεξαμενή κοινών εμπειριών, σχέσεων, τακτικών, γνώσεων, τεχνικών, ελεύθερα διαθέσιμων προς όλους, μια κοινή βάση στήριξης για ολόκληρη την κοινωνία. Όσο περισσότερο εμπλουτίσουμε αυτή τη δεξαμενή, τόσο πιο έτοιμοι θα είμαστε να απεξαρτηθούμε από το κεφάλαιο και το κράτος και να ενισχύσουμε υλικά την τάση για αλλαγή της κοινωνίας.

***Μέλος της Σ.Ε.ΒΙΟΜΕ**

Αναμνήσεις Γιάννη Ταμτάκου: Ο Μάης του '36 στη Θεσσαλονίκη

Μέσα από τις αναμνήσεις του εργάτη Γιάννη Ταμτάκου

“... Στις 9 Μαΐου του 1936 ξεσπάνε και τα γεγονότα της Θεσσαλονίκης. Στο καπνεργοστάσιο της Κομέρσιαλ οι εργάτες θέσανε στα τέλη Απριλίου τα αιτήματά τους στον εργοδότη, αυτός δεν τα δέχτηκε και προχώρησαν σε κατάληψη του εργοστασίου. Κλείστηκαν μέσα, έβγαλαν μαύρες και κόκκινες σημαίες και ζητούσαν τη συμπαράσταση των άλλων επαγγελματιών. Βέβαια το ΚΚΕ δεν ακολουθούσε πολιτική επέκτασης των απεργιών, αλλά οι εργάτες από το παρελθόν είχαν διαπαιδαγωγηθεί στο πώς να εξαπλώνουν μια απεργία, με τη στήριξη των άλλων εργαζόμενων που, μεταξύ άλλων, οργάνωναν και εράνους για ενίσχυση. Και πράγματι αυθόρμητα οι εργάτες ξεσηκώθηκαν σε απεργίες για συμπαράσταση των καπνεργατών -οι τσαγκαράδες, οι ραφτάδες, οι οικοδόμοι, οι μεταλλουργοί, οι αυτοκινητιστές- κι έγινε πανθεσσαλονικιώτικη η απεργία. Εκείνο τον καιρό δούλευα τσαγκάρης στο εργοστάσιο του Χρηστίδη. Το κατάστημα ήταν στην Εγνατία και το εργοστάσιο ήτανε στην οδό Δωδεκανήσου. Αλλά εμείς δουλεύαμε κατ'αποκοπή, δεν κάναμε μεροκάματο. Όση δουλειά βγάζαμε, όσα ζευγάρια ετοιμάζαμε, τόσα πληρωνόμασταν. Πολλές φορές δεν κοιμόμασταν κιόλας τη νύχτα. Βρισκόμασταν διαρκώς σε διέγερση, κάναμε συζητήσεις, κάναμε συγκεντρώσεις, κατά κλάδο καμμιά φορά, αλλά πηγαίναμε στο σπίτι. Εγώ βέβαια στο σπίτι πάντα επέστρεφα πολύ αργά.

... Σε μια λοιπόν από αυτές τις συγκεντρώσεις (με αφορμή την απεργία της Κομέρσιαλ), όπου ξεσηκώθηκε η εργατική τάξη της Θεσσαλονίκης, στη διασταύρωση των οδών Εγνατίας και Βενιζέλου, από το Ε' αστυνομικό τμήμα (ακριβώς απέναντι από τα λουτρά 'Παράδεισος', τα οποία σήμερα δεν λειτουργούν) δίνει ο

αστυνομικός διευθυντής Γ. Ντάκος διαταγή κι ανοίγουν πυρ στους συγκεντρωμένους και σκοτώνουν οκτώ εργάτες, επειδή τάχα εμποδίζαμε την κυκλοφορία! Αυτοί σάμπως δεν εμποδίζουν την κυκλοφορία, όταν κάνουν τις παρελάσεις και τις γιορτές τους; Όμως από το κράτος προέρχεται η τρομοκρατία.

Δεν βρέθηκα μέσα στους πυροβολισμούς, ήμουν στην οδό Σολωμού, σκότωσαν στην αρχή έξι-επτά από τους συγκεντρωμένους, αργότερα σκότωσαν στη γωνία Αντιγονιδών και Εγνατίας μια καπνεργάτρια, την Αναστασία Καρανικόλα, μπρόστα σ' ένα περίπτερο. Μεταξύ των νεκρών ήταν και ο Τάσος Τούσης, ένας εργάτης από το Ασβεστοχώρι στις επιδιορθώσεις αυτοκινήτων, που τον σκότωσαν στη Συγγρού. Εκείνη την ώρα, αρχίζουν να χτυπάν οι καμπάνες και να καλούν τον κόσμο σε συναγερμό. Οι χωροφύλακες όμως συνεχίζουν και παρακάτω το έργο τους και σκοτώνουν άλλους τέσσερις-πέντε, μεταξύ αυτών και γυναίκες. Τελικά οι σκοτωμένοι είναι δώδεκα με δεκατρείς και οι τραυματίες γύρω στους τριακόσιους.

Τα γεγονότα αυτά προκάλεσαν τέτοια έξαψη που έβλεπες να κατεβαίνουν απ' όλες τις συνοικίες αυθόρμητα άνδρες και γυναίκες και παιδιά και να πετροβολούν τους χωροφύλακες με σκοπό να τους αποδεκατίσουν. Καταφέραμε, δηλαδή, με τα λίγα μέσα που είχαμε στα χέρια μας, με πέτρες, με ξύλα, κ.λ.π. να κλείσουμε τους χωροφύλακες μέσα στα αστυνομικά τμήματα και στο Διοικητήριο. Το κακό είχε παραγίνει και χιλιάδες κόσμος κατέβαινε πια στους δρόμους.

Εμείς αποτελούσαμε τη μειοψηφία, πλειοψηφία ήταν το ΚΚΕ. Εμείς όμως είμαστε που ρίξαμε το σύνθημα να βάλουν φωτιά στα τμήματα, να κάψουν τους χωροφύλακες και γι' αυτό το λόγο χαρακτηριστήκαμε από το ΚΚΕ προβοκάτορες, αφού αυτοί δεν θέλαν κάτι τέτοιο. Ενώ στην αρχή ξεσήκωσαν κάπως τους εργάτες, όταν η απεργία πήρε ανεξέλεγκτες διαστάσεις, άρχισαν να μαζεύονται και να προσπαθούν να την αναχαιτίσουν...

Την επόμενη μέρα, στην κηδεία των θυμάτων, οι χωροφύλακες ήταν τρομοκρατημένοι, κλεισμένοι στα σπίτια τους και μέσα στα

τμήματα. Ο στρατηγός του Γ' Σώματος Στρατού, ο Ζέππος, είδε ότι όταν έφερε τους στρατιώτες της Θεσσαλονίκης για να μας διαλύσουν, οι στρατιώτες συναδελφώθηκαν κι αγκαλιάζονταν με τον κόσμο. Το μίσος ήταν κατά των χωροφυλάκων. Κατάλαβε ότι τίποτα δεν θα κατάφερνε με δαύτους. Η κατάσταση είχε περάσει πλέον στα χέρια των εργατών. Μόνο που δυστυχώς δεν βαδίζαμε στη σωστή κατεύθυνση..."

Από το βιβλίο του Γιάννη Ταμτάκου *"Αναμνήσεις μιας ζωής στο εργατικό κίνημα"*, εκδόσεις Κύκλοι Αντιεξουσίας, Θεσσαλονίκη 2003.

Το παρόν απόσπασμα δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Βαβυλωνία Τεύχος 7, Μάιος 2004.

Η Εμπειρική Πολιτική & τα Κίτρινα Γιλέκα ως «Λαός» | Συνέντευξη με τον Κοινωνιολόγο Μιχάλη Λιανό

Η συνέντευξη δημοσιεύθηκε στο περιοδικό *Lundi matin* στις 19 Δεκεμβρίου 2018 με τίτλο «UNE POLITIQUE EXPÉRIENTIELLE – LES GILETS JAUNES EN TANT QUE « PEUPLE »

Μετάφραση: Χρήστος Καραγιαννάκης – Μυρτώ Ράις

Με το ξεκίνημα του κινήματος των κίτρινων γιλέκων, ο κοινωνιολόγος Μιχάλης Λιανός βρέθηκε στα Ηλύσια Πεδία προκειμένου να συλλέξει και να μελετήσει τα λεγόμενα μεγάλου αριθμού διαδηλωτών. Στη συνέντευξη αυτή, μας δίνει τα πρώτα

αποτελέσματα της έρευνάς του, μια ακατέργαστη για την ώρα ακτινογραφία του τρόπου με τον οποίο τα κίτρινα γιλέκα αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους, αναστοχάζονται τη δράση τους και εγγράφονται στην «κοινωνία». Μακριά απ' την αμπελοσοφούσα κοινωνιολογία των τηλεοπτικών στούντιο, ο Μιχάλης Λιανός μας δίνει μία οξυδερκή και πολυεπίπεδη ανάλυση ενός κινήματος που η εξουσία δεν έχει ακόμα καταφέρει να πιάσει.

Καλημέρα

Κύριε Λιανέ, μόλις ξεκινήσατε μια έρευνα για το κίνημα των κίτρινων γιλέκων. Μπορείτε

να μας εξηγήσετε τι σας έκανε να ενδιαφερθείτε γι' αυτό, καθώς και ποιο είναι

το ερευνητικό πρωτόκολλο που χρησιμοποιείτε;

Στόχος της έρευνάς μου είναι να παραμείνω εντός της επιστημονικής περιμέτρου των κοινωνικών επιστημών. Τα κύρια ερωτήματα της έρευνας αφορούν τον μετασχηματισμό της συνείδησης όσων συμμετέχουν στο κίνημα και τις συνέπειές του. Έχω ήδη συγκεντρώσει γύρω στις εκατό συνεντεύξεις -ατομικές, συλλογικές ή ομάδων ατόμων σε αλληλεπίδραση- εν μέσω διαδηλώσεων, οι οποίες κάποιες φορές διακόπτονταν από εκπυρσοκροτήσεις και εφόδους της αστυνομίας ή και μερικές σπάνιες βιαιοπραγίες, καταστροφές ή κλοπές. Η μεθοδολογική στάση είναι η συμμετοχική παρατήρηση που λαμβάνει πολλές αποχρώσεις.

Σκοπός είναι να εστιάσουμε τη σκέψη μας όχι στις φαντασιώσεις μας -συντηρητικές ή επαναστατικές- αλλά στις διαδικασίες συνείδησης και δράσης των πολιτών που ανήκουν σε ανίσχυρα στρώματα και δίνουν μορφή στις αβεβαιότητες, τους φόβους και τους θυμούς τους αλληλεπιδρώντας μεταξύ τους. Πρώτα απ' όλα, τα κίτρινα γιλέκα είναι μια συλλογικότητα που θέλει να κατανοήσει τον εαυτό της ως «τον λαό». Μέχρι σήμερα, το έχουν πετύχει εκπληκτικά, κυρίως μέσα από δύο δρόμους: τη μετατροπή της έντονης ποικιλομορφίας τους σε ενοποιητικό παράγοντα και την άρνηση να εγκαθιδρύσουν μια κεντρική ηγεσία.

Φανταζόμαστε

πως απαιτείται χρόνος για να επεξεργαστείτε κοινωνιολογικά εκατό συνεντεύξεις

αλλά προς στιγμήν έχετε την αίσθηση ότι τα δεδομένα σας επιβεβαιώνουν τις

δημοσιογραφικές αναλύσεις; (Τα κίτρινα γιλέκα ανήκουν στην κατώτερη μεσαία

τάξη, κατοικούν στην περιφέρεια, κινητοποιούνται για τη μείωση των φόρων και

όχι για την αύξηση των μισθών κλπ.)

Επικεντρώθηκα στους διαδηλωτές που ήθελαν και μπορούσαν να έρθουν στο Παρίσι, κυρίως γύρω απ' τα Ηλύσια Πεδία. Το κοινωνικό προφίλ της πλειονότητάς τους είναι σαφές, με την έννοια ότι πρόκειται για πολίτες που ανήκουν στο πρώτο στρώμα των «ενταγμένων». Φυσικά, δεν κατοικούν το εντός των τειχών Παρίσι, ούτε τα βολικά του προάστια. Μέχρι τις 8 Δεκέμβρη, ήταν πιο πιθανό να συναντήσεις κάποιον που ερχόταν απ' τη Σαράντ, την Αρντές, την Αλσατία ή τον Βορά παρά κάποιον που ερχόταν απ' την Ιλ-ντε-Φρανς. Επίσης, παρότι υπάρχει διαφορά ανάμεσα σε αυτόν που παίρνει το επίδομα διαβίωσης και σε εκείνον που κερδίζει γύρω στα 1500€, το εισόδημα δεν είναι η μοναδική αναφορά ως προς την ένταξη. Η παράδοση, το ενδιαφέρον για τη χώρα, η θέληση για σκληρή δουλειά -με λίγα λόγια, η σαφής ιδιοποίηση ορισμένων αξιών- παίζουν καθοριστικό ρόλο στην αίσθηση νομιμοποίησής τους. Κατά συνέπεια, η μεγαλύτερη διαφορά τους με τους κοινωνικά ομόλογούς τους, οι οποίοι διατηρούν μια πιο συμβατική σχέση με την κομματικοποιημένη πολιτική, είναι ότι αισθάνονται νομιμοποιημένοι να συνάπτουν άμεσες σχέσεις μεταξύ τους και με τη γαλλική κοινωνία. **Χωρίς διαμεσολαβητές και χωρίς ηγέτες.**

Δεν είμαι ακόμα σε θέση να επικυρώσω όλες τις αποχρώσεις αυτής της δόμησης, πάντως η

συρρίκνωση του διαθέσιμου εισοδήματος είναι γι' αυτούς σημάδι φοβερής ταπείνωσης.

Αυτό συμβαίνει προφανώς γιατί δεν είναι οι πλέον διεκδικητικοί

σε επίπεδο κομματικοποιημένης πολιτικής, και ένα μεγάλο μέρος τους κινητοποιείται για πρώτη φορά. Επωμίζονται την κοινωνικοοικονομική τους συνθήκη και την ανοχή τους των κοινωνικών ανισοτήτων. Έχουν μάθει να τις αντιμετωπίζουν χωρίς να παραπονιούνται και τώρα πια αυτό είναι αδύνατον. Είναι βαθιά πηγή αγανάκτησης το να βρίσκονται υποχρεωμένοι να ζητήσουν κάτι από άλλους, ενώ πάντα έκαναν τα αδύνατα δυνατά για να τα φέρνουν βόλτα χωρίς να ζητούν τίποτα από κανέναν. Πρέπει να έχει κανείς κοινωνικοποιηθεί στο εσωτερικό των λαϊκών τάξεων για να κατανοήσει την κεφαλαιώδη σημασία αυτής της αυτονομίας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ακόμα και οι κοινωνικές κατηγορίες με τη μικρότερη αντιπροσώπευση, για παράδειγμα οι φοιτητές/ριες ή τα πιο ευκατάστατα άτομα, τοποθετούνται ευρέως υπέρ του ίδιου υπόβαθρου σεβασμού και αξιοπρέπειας αναφερόμενοι σε γνωστούς του οικογενειακού ή φιλικού τους κύκλου.

Υπάρχει επίσης και μια μικρή μερίδα νέων που κατοικούν στα λαϊκά προάστια του Παρισιού και που συνήθως ανήκουν σε φυλετικές μειονότητες. Η οργή τους είναι συνήθως διαφορετική, κατευθύνεται ιδιαίτερα ενάντια στην αστυνομία, της οποίας θέλουν να αμφισβητήσουν τη χωροταξική και συμβολική επιβολή. Φυσικά, η νοσταλγία μιας ήρεμης και αξιοπρεπούς ζωής δεν είναι τόσο πρόδηλη σε αυτούς. Το να πάρουν εκδίκηση από την κοινωνική τάξη πραγμάτων είναι πιο πρόδηλο, εκδίκηση στην οποία δεν χρειάζεται να δώσουν ιδεολογική μορφή, αφού καταλαβαίνονται μεταξύ τους και κρατούν τις αποστάσεις τους από τις αλληλεπιδράσεις με τα κίτρινα γιλέκα αυτά καθ' εαυτά.

Και υπάρχουν και κάποιοι ελάχιστοι πιστοί της επανάστασης και

της εξέγερσης, που έχουν σαστίσει μπροστά σε μια ισχυρή κοινωνικοπολιτική αμφισβήτηση που δεν τους έχει ανάγκη και ουσιαστικά αγνοεί την ύπαρξή τους.

Τι

λέτε για τις «διεκδικήσεις» τους και την ιδεολογική τους εγγραφή στις κυρίαρχες πολιτικές κατηγορίες;

Το γεγονός ότι δεν αισθάνονται ιδιαίτερα κοντά στο κομματικοποιημένο πολιτικό σύστημα ερμηνεύεται συχνά ως απολίτικη στάση, ακόμα κι απ' τους ίδιους. Βέβαια, ο όρος τους έχει εσφαλμένα αποδοθεί απ' τους επαγγελματίες πολιτικούς και τα μίντια, κι εκείνοι τον υιοθέτησαν. Η στάση τους δεν έχει τίποτα το απολιτικό, έστω κι αν πολλοί από αυτούς διεκδικούν ευθέως το ότι «δεν κάνουν πολιτική». Διότι, έχουν μια πραγματικά συστημική και βαθιά πολιτικοποιημένη πρόσληψη των πολιτικών θεσμών, κυρίως θεωρώντας ότι δεν χαίρουν νομιμοποίησης, όχι από φασιστική σκοπιά αλλά από την σκοπιά της εμπειρικής απόστασης.

Είναι σημεία που εκφράστηκαν με ασύλληπτη λεπτότητα υπό την ηχώ των χειροβομβίδων κρότου-λάμψης και μες στην ομίχλη των δακρυγόνων, στην οποία δεν είναι συνηθισμένοι/ες. Η άποψή τους είναι συνήθως ότι οι «ελίτ» είναι «εκτός εδάφους» οπότε δεν μπορούν να αντιληφθούν μια εμπειρία στην οποία δεν έχουν πλέον πρόσβαση. Σε μια λόγια και παράδοξη γλώσσα, θα λέγαμε ότι η κατανόηση της ακατανοησίας της οποίας οι ίδιοι είναι το αντικείμενο είναι οξύτατη. Αυτό ανακαλύπτεις ψάχνοντας στο βάθος των κλασικών φράσεων όπως ο Μακρόν/τα πολιτικά κόμματα/οι ελίτ/οι βουλευτές κλπ. «μας κοροϊδεύουν».

Ταυτόχρονα, στην πλειονότητά τους δεν ήθελαν, στην αρχή του κινήματος, να κυβερνήσουν τη χώρα, ήθελαν να κυβερνούνται σωστά διατηρώντας μια «κανονική» ζωή, ικανή να συντηρήσει μια κοινωνική ταυτότητα που τους φαίνεται αρμόζουσα. «Αγοραστική δύναμη» σημαίνει ζω από τη δουλειά μου χωρίς να χρειάζεται να στερούμαι τη θέρμανση, πηγαίνοντας στο σινεμά με τα παιδιά μου

μια φορά το μήνα και μετά σ' ένα φτηνό εστιατόριο, χωρίς να χρεώνομαι και να βάζω σε κίνδυνο το σπίτι ή το μαγαζί μου. Ωστόσο, εξελίχθηκαν μέσα σε αυτόν τον μήνα κινητοποιήσεων και σκέφτονται όλο και περισσότερο ότι είναι αδύνατον να κάνουν κατανοητή την κατάστασή τους σε όσους βρίσκονται σε μια άλλη κατάσταση, πράγμα που ενισχύει τους «αντικειμενικούς» δεσμούς μεταξύ τους.

Η αμοιβαία κατανόηση της κοινωνικοοικονομικής τους συνθήκης αρκεί, δεν έχουν ανάγκη να την αναπαραστήσουν μέσα από ένα δίπολο Αριστεράς-Δεξιάς για να την μοιραστούν. Γι' αυτό και δεν συγκινούνται από τον εσπευσμένα εμπαθή λόγο των πολιτικών. Θα λέγαμε ότι πρόκειται για ένα κίνημα με εκ των πραγμάτων θέση.

Αυτό που διαφαίνεται στα λόγια τους ολοένα και περισσότερο είναι η αναζήτηση της άμεσης δημοκρατίας χωρίς προκαθορισμένες θέσεις και χωρίς ηγέτες. Ακούγεται με διάφορους τρόπους ότι το σύστημα αυτό από την εποχή της Γαλλικής Επανάστασης «έχει δώσει το καλύτερο που μπορούσε και τώρα δίνει το χειρότερο». «Είναι σάπιο, πρέπει να το αλλάξουμε».

Αυτό ακριβώς επιτρέπει την συνύπαρξη ανθρώπων που διεκδικούν την παροχή αλληλεγγύης καταρχήν στους Γάλλους κι έπειτα στους μετανάστες, με ανθρώπους που πριν την έναρξη του κινήματος, θεωρούσαν τους πρώτους φασίστες. Συζητώντας τώρα από μία θέση και μία εμπειρία τις οποίες μοιράζονται, αρχίζουν να πιστεύουν ότι μπορούν όχι να ξεπεράσουν αλλά να διατηρήσουν τις διαφωνίες τους βαδίζοντας παράλληλα. Με άλλα λόγια, αντιλαμβάνονται το έλλειμα μιας εξουσίας που επιβάλλει μια «συνεκτική» εκδοχή της πραγματικότητας. Η απουσία συνοχής τους προκαλεί λιγότερο φόβο απ' ότι η αδικία και η ξύλινη γλώσσα.

Από καθαρά εμπειρική σκοπιά, θα λέγαμε ότι αρχικό συνδετικό στοιχείο των κίτρινων γιλέκων είναι οι κοινές τους πρακτικές. Καταρχήν, το μπλοκάρισμα των δρόμων, των εμπορικών κέντρων,

των λίγο ή πολύ νευραλγικών σημείων κυκλοφορίας του κεφαλαίου ή των εμπορευμάτων, και αμέσως μετά, οι συγκρούσεις με την αστυνομία στα σημεία των μπλόκων και οι σαββατιάτικες ταραχές στα κέντρα των πόλεων. Ένα ολόκληρο λεξιλόγιο της κλασικής Αριστεράς μοιάζει να κλονίζεται, η «γενική απεργία» δεν φαίνεται να ενδιαφέρει κανέναν, ο διαχωρισμός μεταξύ πασιφισμού και βίας διαρρηγνύεται σε κάθε στιγμή έντασης και κανείς δεν φαίνεται να θέλει να μπει σε κάποιο κόμμα που θα εκπροσωπούσε τα συμφέροντά του. Υπάρχει, ωστόσο, μεγάλη συνοχή στους στόχους των κίτρινων γιλέκων, η οποία αντικατοπτρίζεται στις πραγματικές δυσχέρειες που έχουν προκληθεί στην οικονομία, χωρίς μάλιστα να χρειαστούν προκαταρκτικές διαβουλεύσεις, και στην επιθυμία της πολιτικής εξουσίας να γίνει πάση θυσία διάλογος ενώ παράλληλα καταστέλλει με τρόπο πρωτόγνωρο. Πώς τα κίτρινα γιλέκα που συμμετείχαν στην έρευνά σας αναστοχάζονται και αναπαριστούν τις πρακτικές τους;

Δεν καταλήγουμε στην κριτική της οικονομίας μόνο μέσα από μια πολιτική ιδεολογία με εκπροσώπηση στη δημόσια σφαίρα. Καταλήγουμε -κι αυτός είναι ο δρόμος των κίτρινων γιλέκων- μέσα από την ασυμφωνία μεταξύ πρόσληψης και πρακτικής της ελεύθερης αγοράς. Θα παρατηρήσατε ότι ζητούν «οι μεγάλοι να πληρώνουν πολλά και οι μικροί λίγα». Πίσω απ' αυτή τη φράση βρίσκεται μια πολανιστική θέαση της οικονομίας, σύμφωνα με την οποία το οικονομικό παιχνίδι πρέπει να υπηρετεί μια αξιοπρεπή κοινωνική ζωή, της οποίας είναι αναπόσπαστο μέρος. Η μεγάλη συσσώρευση πλούτου δεν τους ενοχλεί, υπό τον όρο να είναι αρκετά λειτουργική στο κοινωνικό πεδίο. Αντίθετα, αν στόχος της είναι να ελέγχει την κοινωνία, ως εξουσία δηλαδή, θεωρούν ότι είναι νοσηρή και πολιτικά επιβλαβής.

Πάραυτα, οι «μεγάλοι» είναι ανύπαρκτοι στο πεδίο. Δεν μπορείς να μιλήσεις με τους μετόχους των πολυεθνικών. Μπορείς όμως να μιλήσεις με τους όμοιούς σου και να επιβραδύνεις το οικονομικό παιχνίδι έως ότου να χτυπηθεί η ομαλή λειτουργία της αγοράς. Εδώ, είναι σημαντικό ότι τα κίτρινα γιλέκα θεωρούν τον εαυτό τους καρδιά της γαλλικής κοινωνίας.

Έχουν συνείδηση πως χωρίς αυτούς τίποτα δεν μπορεί να λειτουργήσει, πράγμα που τους κάνει να αντιληφθούν ότι δεν πρέπει να σταματήσουν τη δουλειά και να υποστούν τις συνέπειες -όπως συμβαίνει σε μια απεργία- αλλά να εμποδίσουν αυτό που καθιστά δυνατή τη συγκέντρωση εξουσίας και πλούτου από «τις ελίτ» και «τους πλούσιους», ο αποτελεσματικός δηλαδή συντονισμός όλων των υπόλοιπων. Ανακάλυψαν ότι εμποδίζοντας ο ένας τον άλλον στον οικονομικό του ρόλο, επιδεικνύουν τη δύναμη και τη νομιμότητά τους! Είναι ένας αναστοχασμός που προκύπτει απ' την αλληλεπίδρασή τους και που, ακόμα μια φορά, δεν έχει ανάγκη από κάποιο συγκεκριμένο κέντρο που θα μετατρέψει τους συμμετέχοντες στο κίνημα σε εκτελεστικά όργανα.

Ορίστε πώς καταλήγουμε στα αστικά κέντρα των πόλεων και πιο συγκεκριμένα στα Ηλύσια Πεδία, το συμβολικό σημείο στέψης των νικητών: στρατιωτικών, πολιτικών, οικονομικών, αθλητικών, διεθνών καταναλωτών...

Αντίθετα από μια αριστερή λογική που διεκδικεί την απόστασή της από τα ισχυρά στρώματα, υπάρχει εδώ η δήλωση ότι τα στρώματα αυτά υπάρχουν επειδή «ο λαός» επιτρέπει το ανταγωνιστικό παιχνίδι που τους διατηρεί στην προνομιούχα τους θέση. Όταν τα κίτρινα γιλέκα λένε ότι «έδωσαν στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας τα κλειδιά της χώρας», δεν τοποθετούνται ως προς την πάλη των τάξεων αλλά ως προς ένα συσχετισμό λειτουργικού εντάλματος: λογικά προνόμια έναντι καλής διακυβέρνησης. Είναι ξεκάθαρο στα λόγια τους ότι προσφέρουν στις ελίτ την εξουσία έναντι μιας «κανονικής» ζωής, δηλαδή αξιοπρεπούς, δίκαιης, σεβαστής. Θα είναι πολύ ενδιαφέρουσα η εμβάθυνση της ανάλυσης του συγκεκριμένου πολιτικού συσχετισμού.

Πολλά ειπώθηκαν για το μίσος που τρέφουν για τους «επιδοματίες». Πρόκειται για απόρριψη των αστικών περιφερειών, ή και περιφρόνηση προς ένα ολόκληρο κομμάτι της γαλλικής κοινωνίας;

Μία πρώτη ανάγνωση των δεδομένων μου συνηγορεί εδώ την αθώωση. Η σχέση τους με την εργασία είναι πρωτίστως μια σχέση διατήρησης της αυτονομίας τους και τροφοδότησης μιας κατάλληλης, και δη περήφανης, κοινωνικής ταυτότητας. Όταν σου λένε «Εγώ, κύριε, δουλεύω, δεν είμαστε επιδοματίες, μπεκρούλιακες, ναρκομανείς, μηδενικά, όπως θέλουν να μας παρουσιάσουν», αναπτύσσουν τη σκέψη τους στα πλαίσια μιας πολύ ξεκάθαρης τοποθέτησης, με τα παρακάτω σημεία κορύφωσης. Πρώτον, πρέπει να κάνεις τα πάντα για να μην εξαρτάσαι από τη βοήθεια των άλλων, της κοινωνίας, του κράτους...

Πρόκειται για το κεντρικό πιστεύω όσων θεωρούν ότι δικαιούσαι να μην παραγκωνίζεσαι, δεδομένου ότι το να μην μπορείς να συμμετέχεις με τις δικές σου δυνάμεις σε μία ανταγωνιστική κοινωνία αποτελεί εκ των πραγμάτων παραγκωνισμό. Τα κίτρινα γιλέκα απορρίπτονται, επομένως, με τρόπο κατηγορηματικό τη στάση του αποκλεισμένου, του θύματος, εκείνου που είναι αντικείμενο εκμετάλλευσης, που χάνει.

Έπειτα, αυτό που τους αποδίδει την κοινωνική τους ταυτότητα, είναι η σχέση με την εργασία ως αποκλειστική πηγή εισοδήματος -οι άνθρωποι αυτοί δεν έχουν εισόδημα από ακίνητη περιουσία. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να είσαι έτοιμος να δουλέψεις σκληρά, έστω και για να ανταπεξέρχεσαι απλώς στα απαραίτητα και να τροφοδοτείς την κοινωνική ταυτότητα της αυτονομίας. Τρίτον, επειδή στην πλειονότητά τους δεν έχουν γνωρίσει ρατσιστικές διακρίσεις, δεν βλέπουν το σύστημα ως φορέα αποκλεισμού. Το κεντρικό αξίωμα της κοινωνικοποίησης τους είναι ότι όλοι πρέπει να μπορούν να τα καταφέρουν αν πραγματικά το θέλουν. Έως τη στιγμή που γεννήθηκε το κίνημά τους, αρνούσαν να αποδεχτούν ότι η κατάστασή σου μπορεί και να μην σου επιτρέπει

να παλέψεις, ότι δομικά δεν υπάρχει θέση για σένα.

Αυτό είναι που τους απομακρύνει από τις δύο άλλες κατηγορίες: από τα στρώματα τα οποία έχουν σαφή συνείδηση του ότι οι διακρίσεις που υφίστανται εμποδίζουν την κοινωνική τους αυτονομία, και από τα τμήματα των λαϊκών και μικροαστικών στρωμάτων τα οποία ανέπτυξαν μια κριτική πολιτική ιδεολογία λίγο ή πολύ προσανατολισμένη στην πάλη των τάξεων. Οι δύο αυτοί πληθυσμοί έχουν δομήσει τρόπους που εξουδετερώνουν το στίγμα του «επιδοματία». Αντίθετα, τα αμέσως κατώτερα στρώματα διατηρούν πάση θυσία το υπόβαθρο της κοινωνικής τους επάρκειας, του ότι δηλαδή το «σύστημα» δεν μπορεί να τους υποβαθμίσει καθιστώντας τους «εξαρτώμενους».

Να λοιπόν γιατί τα κίτρινα γιλέκα επιμένουν τόσο σε αυτό το σημείο. Δεν πρόκειται για ηθελημένη άρνηση αλληλεγγύης, αλλά για αντανakλαστικό κοινωνικής άμυνας. Εξάλλου, η αλληλέγγυα οργάνωση τους μέσα από πολιτικές, εθνικές, διεμφυλικές και ηλικιακές συνισταμένες αποδεικνύει ότι το πρόβλημα δεν έγκειται στην ικανότητά τους για ένα αμοιβαίο δούναι και λαβείν. Τα μπλόκα, σε όλη τη Γαλλία, δεν λειτουργούν από μόνα τους. Ο καθένας συμμετέχει ανάλογα με τις ικανότητες του και σύμφωνα με τις ανάγκες του, αν αυτό σας θυμίζει κάτι.

Τώρα λοιπόν βρίσκονται αντιμέτωποι με την τρομερή συνειδητοποίηση ότι μπορεί να έχεις κάνει τα πάντα, να έχεις προσπαθήσει τα πάντα μέσα από τη δουλειά, και να μην τα φέρνεις πια βόλτα. Εδώ βγάζει νόημα η ακατανόητη για πολλούς παρατηρητές στάση, η οποία συνοψίζεται στην επωδό **«δεν θέλουμε περισσότερα λεφτά, θέλουμε λιγότερους φόρους»**. Αυτό που λένε είναι ότι οι ίδιοι δεν είναι ελλειμματικοί, καταφέρνουν να κερδίζουν αρκετά ώστε να μην έχουν ανάγκη τα επιδόματα. Το έλλειμμα είναι από την πλευρά των ελίτ και της φορολογικής τους πολιτικής που επίπλαστα μεταμορφώνει απόλυτα κατάλληλους πολίτες σε ανθρώπους που χρειάζονται βοήθεια.

Έχουμε την εντύπωση ότι τα κίτρινα γιλέκα ήρθαν από το πουθενά, ότι δεν έχουν καμία

**πολιτική ιστορία,
καμία ιδεολογική κληρονομιά, πράγμα που αντικειμενικά μοιάζει
αδύνατο. Τι είναι
αυτό που μας διαφεύγει από το ιδεολογικό τους αρχιτεκτόνημα
και που τους κάνει
τόσο απροσδιόριστους ως κίνημα;**

Αρκετές πλευρές που αυτή τη στιγμή προσπαθώ να καταλάβω
σ' ένα πρώτο επίπεδο. Για παράδειγμα, είτε ως τώρα ήταν
δεξιοί, αριστεροί ή
απολιτικοί, συστηματικά αναφέρονται στους προγόνους, στους
απογόνους, στους
φίλους και τους γνωστούς τους. Ο λόγος τους είναι διάσπαρτος
από παρατηρήσεις
σε σχέση με την αξιολύπητη κατάσταση των γονιών τους, τη δική
τους αδυναμία να
ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους απέναντι στις γενιές που
προηγούνται ή
έπονται, και την αγωνία για το ότι δεν μπορούν πια να
προφυλάξουν τα παιδιά
τους από το ενδεχόμενο εξάρτησης, αβεβαιότητας, παραγκωνισμού.
Μιλούν για τους
φίλους και τις φίλες τους που έχουν αρρώστους ή ανάπηρους
γονείς, συνταξιούχους
με εισόδημα κάτω από τα όρια της αξιοπρεπούς διαβίωσης. Οι πιο
ευκατάστατοι
αναφέρονται σχεδόν πάντα σε συγκεκριμένα παραδείγματα του
οικογενειακού ή
φιλικού τους περιβάλλοντος.

Η επιμονή αυτή είναι πολύ ιδιαίτερη, και μου φαίνεται ότι
αντιπροσωπεύει μία κριτική πολιτική ανάλυση που έχει το
καλούπι του ατομικού.
Δεν επιδιώκουν την ανατροπή της σημερινής κοινωνίας στο σύνολό
της, θέλουν
αντίθετα να αποδείξουν ότι μπορεί εύκολα να κατευθυνθεί σε
δίκαιες και

ορθολογικές λύσεις. Αρκεί να πάψουμε να αγνοούμε όσους επιζητούν να ζήσουν αξιοπρεπώς από την εργασία τους. Κατά συνέπεια, το πρόβλημα δεν είναι το κοινωνικοοικονομικό σύστημα, το οποίο θεωρούν ελαστικό, το πρόβλημα είναι το πολιτικό σύστημα!

Θα μπορούσαμε να κάνουμε λόγο για μια πολιτική ιδεολογία την οποία θα ονόμαζα «εμπειριακή». Η πληθώρα ατομικών εμπειριών φέρνει στην επιφάνεια -με τη βοήθεια του ίντερνετ- μια πολιτική ιδεολογία νευρωνικής αρχιτεκτονικής, όπου τα άτομα μπορούν να προσαρμόσουν τη συνεισφορά τους, χωρίς να εμποδίζεται η ανάπτυξη μιας συλλογικής δομής που όλοι/ες αναγνωρίζουν ως κοινή δημιουργία. Αν η έρευνά μου το επιβεβαιώσει, θα χαρώ πολύ να εισηγηθώ ότι η αυθόρμητη άμεση δημοκρατία κάνει τα πρώτα της βήματα σ' ένα ξέσπασμα πολιτικής ωριμότητας, που το χαρακτηρίζει η ηρεμία και η εμπιστοσύνη.

Τι σημαίνει για εσάς ο όρος «εμπειριακή πολιτική»;

Έχω παρακολουθήσει, στο πεδίο ή μέσα από ερευνητικές εργασίες, αρκετά κινήματα, κυρίως «το κίνημα των πλατειών» στην Ελλάδα. Η διασύνδεση μεταξύ κοινής λαϊκής εμπειρίας και πολιτικής ιδεολογικοποίησης δεν επιτελούνταν. Η «συστημική» κατανόηση, για την οποία διαβεβαίωναν στρατευμένοι και διανοητές, δεν συγχωνευόταν με την ανάλυση των καθημερινών απτών προβλημάτων. Ήταν λυπηρό να παρατηρείς ένα κομμάτι του Συντάγματος να ασχολείται αιωνίως με τα ιδεολογικά προαπαιτούμενα του νέου κοινωνικοπολιτικού κόσμου, και ένα άλλο να επικεντρώνεται στους πλειστηριασμούς που είχαν ξεκινήσει οι τράπεζες ενάντια σε πολίτες και χρεωμένες επιχειρήσεις, ένα άλλο στις διακρίσεις που υφίστανται διάφορες κοινωνικές κατηγορίες, κοκ.

Οι συμμετέχοντες ήταν υπερβολικά κολλημένοι στα προβλήματά τους, αν μπορεί να μου επιτραπεί η ασεβής αυτή παρατήρηση, γιατί βίωναν τα συγκεκριμένα προβλήματα σαν ξαφνικές αλλαγές που δεν αποτελούσαν στοιχείο της «κανονικής» τους συνθήκης. Απέδιδαν λοιπόν την ανωμαλία αυτή στις παρεκτροπές της επαγγελματικής πολιτικής τάξης, επιζητώντας την επιστροφή στην προηγούμενη συνθήκη. Όσοι και όσες για καιρό είχαν ζήσει δυσκολίες και «η κρίση» δεν είχε αλλάξει τη δική τους συνθήκη, δεν εισακούονταν καθόλου μέσα στο κίνημα και συνήθως δεν συνέπασχαν με τον πόνο της τάξης εκείνης που είχε μόλις καθαιρεθεί και που πάση θυσία ήθελε να είναι από πάνω και να συνεχίσει να τους αγνοεί.

Αντίθετα, με τα κίτρινα γιλέκα, βλέπουμε την ιδιοποίηση αυτής της μακρόχρονης «κανονικής» συνθήκης η οποία φθείρει και σιγά-σιγά χειροτερεύει, ακόμα και σε διαγενεακό επίπεδο. Δεν πρόκειται για μία αναγνωρίσιμη πτώση, αλλά για μία αναλλοίωτη συνθήκη του Εγώ. Εδώ βρίσκεται και το νόημα κάποιου που είναι 25 χρονών και σου λέει ότι ήταν καλύτερα την εποχή του φράγκου γιατί μπορούσαμε να αγοράσουμε «δύο φορές περισσότερα πράγματα από ότι με το ευρώ» ή σου μιλάει για το δημοψήφισμα για τη συνθήκη του Μάαστριχτ όπου δεν είχε καν γεννηθεί. Όλα αυτά ανήκουν σε ένα μακρό συνεχές, η ουσία του οποίου είναι «δουλεύω και δεν ενοχλώ κανέναν». Θέλουν λοιπόν να δείξουν την κατάστασή τους, τον πόνο τους, τη δυσκολία τους, αυτό το οποίο στερούνταν μέσα στην επιθυμία τους να τα καταφέρουν. Να λοιπόν πώς ένα κίτρινο γιλέκο πίσω από ένα παρμπρίζ μεταδίδει χρόνια ολόκληρα κοινής εμπειρίας που ως σήμερα δεν είχε κοινοποιηθεί. Σε μεγαλύτερη κλίμακα, είναι η συνθήκη της

ομάδας αλληλοβοήθειας

που σε καθησυχάζει ότι δεν είσαι παράταιρος και ότι δεν είσαι υποχρεωμένος να

σιωπάς διακριτικά προκειμένου να διατηρήσεις τον αυτοσεβασμό σου.

Η πολιτικοποίηση έρχεται στο πλαίσιο αυτής της κοινής πηγής εμπειρίας, χωρίς διανοητικοποίηση ή ιδεολογική διαμεσολάβηση.

Δεν χρειάζεται να αποφασίσεις αν ο κόσμος είναι δίκαιος ή άδικος, αν η ελεύθερη αγορά είναι κάτι καλό, αν το λάθος είναι του τάδε πολιτικού κόμματος, αν η Ευρώπη μπορεί ή όχι να υποδεχθεί περισσότερους μετανάστες, αν πρέπει να εθνικοποιηθούν οι μεγάλες εταιρείες... εν ολίγοις το να «είσαι μέσα στα σκατά» γεννά στο εσωτερικό του κινήματος μία πολιτική συνείδηση που διαχέεται από την αφετηρία της κοινής εμπειρίας και επιστρέφει σε αυτήν. Οι δεσμοί δεν χρειάζεται να χτιστούν ή να συντηρηθούν ιδεολογικά κυνηγώντας τις ασυνέχειες. Οι δεσμοί είναι εκεί από την αρχή και θα είναι εκεί και στο τέλος, έστω κι αν υπάρχει εναντίωση στις προτάσεις των ομοιών τους.

Βέβαια αυτό ισχύει και σε μία οικογένεια ή σε μία παρέα φίλων, πριν το ίντερνετ όμως κάτι τέτοιο ήταν αδύνατο. Δεν μπορούσες να

κοινοποιήσεις ευθέως την κατάστασή σου σε αγνώστους/ες, και μάλιστα σε

εκατομμύρια αγνώστους/ες. Η δυνατότητα αυτή μας οδήγησε στη συνειδητοποίηση ότι

το μοίρασμα της εμπειρίας σε μεγάλη κλίμακα είναι εκ των πραγμάτων φαινόμενο

πολιτικό και ισχυρή διεκδίκηση αλλαγής. Η εμπειρία έγινε το συνδετικό υλικό, η

ιδεολογική αντιπαράθεση δεν είναι παρά ένα εργαλείο.

Τελικά, τι πιστεύετε για τη

δυναμική του κινήματος; Οι μιντιακοί σχολιαστές δεν διακρίνουν

**καμία άλλη
προοπτική πέρα από το ξεφούσκωμα ή τον σχηματισμό μιας
συνήθους μορφής
πολιτικής δύναμης. Υπάρχουν κι άλλες δυνατότητες που θα
μπορούσαν να
διαφυλάξουν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα των κίτρινων γιλέκων;**

Το νόημα της εξέλιξης είναι ακριβώς ότι δεν είναι προβλέψιμη. Αν αυτές οι καθησυχαστικές για τις εδραιωμένες εξουσίες πιθανότητες είναι αληθινές, δεν αποκλείεται να γίνει το κίνημα μόνιμος πόρος της πολιτικής ζωής και να επανεμφανίζεται κατά καιρούς ανάλογα με τη συγκυρία. Δύο παράγοντες είναι κεφαλαιώδους σημασίας. Πρώτον, η σχέση με τη βία και την αστυνομική καταστολή. Τα κίτρινα γιλέκα πρέπει να βρουν τρόπους να αποφύγουν τόσο την οριοθέτησή τους από την αστυνομία όσο και την αντιπαράθεσή τους με αυτήν. Το ζητούμενο δηλαδή είναι να την καταστήσουν ασύνδετη και αναποτελεσματική. Έχουν ήδη απόλυτη συνείδηση του ότι απορρίπτουν τη βία, έστω και αν αναγνωρίζουν -με λύπη- ότι οι θεσμοί δεν αντιδρούν παρά μόνο στις συγκρούσεις. Είναι λοιπόν πιθανό άλλες ομάδες να υπηρετήσουν αυθόρμητα τη διατήρηση της εντυπωσιακής άσκησης πίεσης, ενώ τα κίτρινα γιλέκα ισχυροποιούνται ως διαρκές δίκτυο επιρροής που διαπερνά τη γαλλική κοινωνία.

Ο δεύτερος παράγοντας είναι η αποφυγή σχηματισμού εκπροσώπησης και ηγεσίας. Θα ήταν προφανώς μια τραγική αφομοίωση που δεν θα επέφερε παρά περιθωριακές διευθετήσεις στο πολιτικό μας σύστημα, απονεκρώνοντας γοργά όλες τις δυναμικές του κινήματος για ολόκληρη την Ευρώπη, ή και πέρα από αυτήν.

Τέτοια είναι σίγουρα η βαθύτερη και σχεδόν αποκάλυπτη επιθυμία των θεσμικών εδραιωμένων οργάνων: να δουν τα κίτρινα γιλέκα να «ωριμάζουν», μπαίνοντας στους αθόρυβους διαδρόμους των υπουργείων και τα τραπέζια των συνδικαλιστικών διαπραγματεύσεων. Θα παρατηρήσατε ότι το κίνημα αρνήθηκε να μην μεταδίδονται απευθείας στο ίντερνετ όλες οι επαφές με την εξουσία, πράγμα που δείχνει την βαθιά πολιτική του ωριμότητα. Η ύψιστη μορφή δικαιοσύνης είναι η απόλυτη δημοσιότητα, η μόνη

ικανή να εμποδίσει την οριοθέτηση των διακυβεύσεων από συγκεκριμένους χώρους. Αν τα κίτρινα γιλέκα καταφέρουν να κρατήσουν τη σωστή απόσταση από τις εδραιωμένες εξουσίες παραμένοντας ορατά από καιρό εις καιρό, το κίνημά τους θα έχει μεγάλες πολιτικές συνεισφορές.

Σε κάθε περίπτωση, εκείνο το οποίο έχει συντελεστεί ήδη από τα κίτρινα γιλέκα θα αφήσει ανεξίτηλο ίχνος στον πολιτικό μετασχηματισμό των μετά-βιομηχανικών κοινωνιών.

Ο **Μιχάλης Λιανός** είναι καθηγητής στο πανεπιστήμιο της Ρουέν και διευθυντής του περιοδικού «*European societies*» της Ευρωπαϊκής Κοινωνιολογικής Εταιρείας. Είναι ο συγγραφέας του βιβλίου «*Le nouveau contrôle social – Toile institutionnelle, normativité et lien social*».

Αυτοματοποίηση, Έλεγχος & το Κίνημα Make Amazon Pay! | B-Fest (Βίντεο)

“Αυτοματοποίηση, Έλεγχος & το Κίνημα Make Amazon Pay!”. Παρακάτω ολόκληρο το βίντεο της ομιλίας και της συζήτησης που έλαβε χώρα στις 26 Μαΐου 2018 στα πλαίσια του B-FEST 7.

Εισηγήσεις:

Christian Krähling (εργαζόμενος της Άμαζον)

John Malamatinas (ακτιβιστής)

Γρηγόρης Τσιλιμαντός (περ. Βαβυλωνία)

Οι εργαζόμενοι από την Amazon στη Γερμανία, συμμετέχουν στην εκστρατεία **Make Amazon Pay!**. Στο B-FEST μίλησαν για τον αγώνα

τους και τη νέα εποχή συνδικαλισμού που αναδύεται μέσα σε ένα περιβάλλον αυτοματοποίησης και ελέγχου, με την υπόσχεση του “έξυπνου” μέλλοντος.

Ήδη από το 2014, μάχονται χιλιάδες εργαζόμενοι της Amazon. Η εταιρεία εφοδιασμού και υψηλής τεχνολογίας έχει επεκτείνει ταχύτατα το δίκτυό της. Τα κέντρα εκτέλεσης των παραγγελιών είναι οι πραγματικοί βιομηχανικοί χώροι του σημερινού καπιταλισμού. Χιλιάδες άνθρωποι εκτελούν καθημερινά μία εξαντλητική και μονότονη εργασία ενώ ό,τι κάνουν ηχογραφείται και αναφέρεται στους ανωτέρους τους. Από αυτό το είδος εργασίας κερδίζουν, τουλάχιστον, όλοι όσοι έχουν υποκύψει στον εθισμό παραγγελιών μέσω του διαδικτύου ή όσοι εξαρτώνται από το σύστημα παράδοσης πακέτων. Οι απεργίες των εργαζομένων στην Amazon έχουν προχωρήσει σε διεθνές επίπεδο με τους εργάτες να επικοινωνούν μέσω του **Amworkers**, μια προσπάθεια διεθνούς δικτύωσης των εργαζομένων από τα κάτω.

Η **Make Amazon Pay!** έκανε την πρώτη της εμφάνιση τον Νοέμβριο του 2017 με μια εβδομάδα δράσης ενάντια στο Black Friday. Η εκστρατεία θέλει να ευαισθητοποιήσει την κοινωνία για τις εξελίξεις στον τομέα της τεχνολογίας και τις επιρροές της σε κάθε μέρος της ζωής και εργασίας, ενάντια στα σχέδια του Τζεφ Μπέζος και των φίλων του από το Silicon Valley.

Περισσότερες πληροφορίες στο άρθρο του **John Malamatinas** **Επιτήρηση, Αποθήκευση & «Έξυπνο» Μέλλον: Η Περίπτωση της Amazon.**

Πρόγραμμα CoOpenAir Festival | 12-14/10 στο εργοστάσιο της BIOME

“Από τον Έβρο ως τη Κρήτη για εργασία χωρίς αφεντικά, για μια κοινωνία χωρίς εκμετάλλευση”

1ο Φεστιβάλ Συνεργατισμού CoOpenAir Festival

12,13 και 14 Οκτωβρίου στο κατειλημμένο εργοστάσιο της BIOME, Θεσσαλονίκη

Μια εβδομάδα έμεινε ακόμα για το 1ο Φεστιβάλ Συνεργατισμού CoOpenAir Festival και αποδεικνύεται ότι ο καλύτερος τρόπος για να πεις κάτι είναι να το κάνεις. Με προσπάθεια όλων των συμμετεχόντων το φεστιβάλ είναι έτοιμο να ανοίξει τις πύλες του και να υποδεχθεί όλους όσους φαντάζονται μια διαφορετική κοινωνία αυτοοργανωμένη, στο ανακτημένο εργοστάσιο της BIOME στη Θεσσαλονίκη στις 12, 13 και 14 Οκτωβρίου. Μέσα από πολιτιστικές εκδηλώσεις, συναυλίες, εκθέσεις, συζητήσεις και workshops, αναδεικνύουμε τα ζωντανά παραδείγματα συνεργατικών εγχειρημάτων που εργάζονται και λειτουργούν ριζοσπαστικά.

Διαχωρίζουμε τη θέση μας από την κοινωνική επιχειρηματικότητα και την οικονομία από τα πάνω, με προσανατολισμό τις ευρωπαϊκές και κρατικές χρηματοδοτήσεις και προβιά αλληλεγγύης και συνεργατικής οικονομίας. Στους δρόμους που επιλέξαμε καλούμαστε να συν-πορευτούμε, να γνωριστούμε και μέσα από την μέχρι τώρα πορεία μας να χαράξουμε παρέα τα μονοπάτια που θέλουμε να διαβούμε την επόμενη μέρα.

ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ - ΣΥΝΑΥΛΙΕΣ - ΠΡΟΒΟΛΕΣ - ΕΚΘΕΣΕΙΣ - WORKSHOPS - ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ για ΠΑΙΔΙΑ - GRAFFITI - ART PERFORMANCE

Τρόποι πρόσβασης:

– Λεωφορεία 0ΑΣΘ 2, 3, 8 , Ν1(όλο το βραδύ) Στάση Ναυπηγεία

– Απο λεωφόρο Γεωργικής σχολής και απο Θεσσαλονίκης- Μουδανιών
στη Λαέρτου 21-23-25

Ελεύθερη είσοδος – Ελεύθερη συνεισφορά (κουπόνια οικονομικής
ενίσχυσης)

Πρόγραμμα Εκδηλώσεων

Παρασκευή 12 Οκτωβρίου

6:00 PM – 9:00 PM

Προβολή USSAK

Σάββατο 13 Οκτώβρη

12:00 AM

Παρουσίαση Συνεργατικών Εγχειρημάτων / Συνδιοργανωτών

12:00 PM – 2:00 PM

ΠΡΟΒΟΛΗ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΗΣ ΡΟΖΑΒΑ Jiyan's Story

ΣΥΖΗΤΗΣΗ με τον Halûk Ünal (Σκηνοθέτης)

1:00 PM

WORKSHOP- ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ Φυσική Δόμηση και Διάφορες Τεχνικές της
(www.cob.gr)

3:00 PM

WORKSHOP Agrotopia: Μια πλατφόρμα Σύνδεσης Παραγωγών –
Καταναλωτών (Sociality)

3:00 PM – 5:00 PM

ΠΡΟΒΟΛΗ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΣΤΟ ΠΑΤΑΡΙ

4:00 PM – 5:30 PM

ΣΥΖΗΤΗΣΗ -Διαχείριση των Μνημείων της Ιστορίας και του
πολιτισμού από την ίδια την κοινωνία- Εναλλακτική Δράση

5:00 PM – 8:00 PM

ΠΡΟΒΟΛΗ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ They still burn

5:00 PM – 8:00 PM

Θεατρικό εργαστήριο – Ιστορίες μέσα από τη Δυναμική της Ομάδας
Θανάσης Μεγαλόπουλος

5:00 PM – 8:00 PM

Δημιουργία Νέου Συνεργατικού Εγχειρήματος: Για ποιο λόγο; Με ποιον τρόπο; Σε τι πλαίσιο;

5:30 PM – 7:00 PM

WORKSHOP – ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ Αυτοδιαχείριση και Στήσιμο DIY Μικροζυθοποιείου BCollective

Κυριακή 14 Οκτώβρη

12:00 PM – 2:00 PM

ΣΥΖΗΤΗΣΗ Κατάληψη των Μέσων Παραγωγής και Παράλληλες Δομές σε Ανακτημένους Χώρους Εργασίας

12:00 PM – 2:00 PM

Προβολή: Branded – Women on the Island of Crete 1941-1945

12:00 PM

WORKSHOP ΚΗΠΕΥΤΙΚΗΣ Παρέα Καλλιεργητών

12:00 PM – 2:00 PM

WORKSHOPS ΜΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΑΚΡΟΑΣΗ

4:00 PM – 5:00 PM

ΣΥΖΗΤΗΣΗ με Το μικρό δέντρο – Φύλο, σώμα, σεξουαλικότητα στην παιδική ηλικία Το μικρό δέντρο

4:00 PM – 7:00 PM

ΣΥΖΗΤΗΣΗ Εναλλακτικές Μορφές Δικτύωσης στο Παρόν / Βήματα για τη Δημιουργία Πανελλαδικού Δικτύου

4:00 PM – 6:00 PM

Προβολή: ΔΕ ΘΑ ΠΟΥΛΗΣΟΥΜΕ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΜΑΣ

4:00 PM – 6:00 PM

ΣΥΖΗΤΗΣΗ Πεδία Παρεμβάσης για την Ενημέρωση Απο τα Κατω - Μέθοδοι, Εργαλεία, Στοιχεύσεις, Αποτελέσματα (OmniaTV)

5:00 PM – 7:00 PM

ΘΕΑΤΡΙΚΟ “Φιλοξενία” θεατρική ομάδα Solokryo

Πρόγραμμα Συναυλιών

Παρασκευή 12 Οκτώβρη

Ώρα έναρξης συναυλιακού προγράμματος 21.00

2 μουσικά stages

stage 1:

Χειμερινοί Κολυμβητές, Λάργκο Largo,

Thanasis Parakonstantinou (φιλική συμμετοχή), Βουκολική Διαταραχή

/stage Χ(ωρίς κανόνα) The Speakeasies Swing Band, Aroma Caribe, Babis Batmanidis Co\m/pany, Σαδίκης Ντίνος, M.A.t.E., έναρξη PARANAUE

Σάββατο 13 Οκτώβρη

Ώρα έναρξης συναυλιακού προγράμματος 21.00

2 μουσικά stages

stage 1: Τσολιάς εντ δε Τσολιας μπαντ Lost Bodies #Γκουλαγκ Ψύλλοι στ' Αχυρα Sessions ANEF

stage 2: Renovatio LoRrd meetis #DjWaif Ράδιο Σολ Bailemos One Drop Forward

Κυριακή 14 Οκτώβρη

Ώρα έναρξης συναυλιακού προγράμματος 19.00

#ΤΡΑΓΩΔΕΙΟ παρουσίαση της δομής

+ ξεδιάντροπος βανδαλισμός οικείων ακουσμάτων

Μαλλιά Κουβάρια

+Λαϊκό Σχήμα

10 ΦΕΣΤΙΒΑΛ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

COOPENAIR FESTIVAL

ΣΤΟ ΚΑΤΕΙΛΗΜΜΕΝΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΤΗΣ ΒΙΟΜΕ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 12.ΟΚΤ.2018

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΑ ΑΝΟΙΞΟΥΝ ΟΙ "PARANAUS"

ΣΚΗΝΗ 1 ΛΑΡΙΚΟ ΦΙΛΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ **ΒΟΥΚΟΛΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ** **ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΙ ΚΟΛΥΜΒΗΤΕΣ**

ΣΚΗΝΗ 2 ΜΠΑΜΠΗΣ ΜΠΑΤΜΑΝΙΔΗΣ **ΜΑΤΕΝΤΙΝΟΣ ΣΑΔΙΚΗΣ** **SPEAKEASIES SWING BAND** **AROMA CARIBE**

ΣΑΒΒΑΤΟ 13.ΟΚΤ.2018

ΣΚΗΝΗ 1 ΓΑΛΛΙΚΗ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΣΟΛΙΑΣ ENT DE ΤΣΟΛΙΑ ΜΠΑΝΤ **LOST BODIES** **ΨΥΛΛΟΙ ΣΤΗ ΑΧΥΡΑ** **ΓΚΟΥΛΑΓΚ** **SESSIONS**

ΣΚΗΝΗ 2 **ONE DROP FORWARD** **LoRd Meets Dj Waif** **RADIO SOL** **RENOVATIO** **BAILEMOS**

ΚΥΡΙΑΚΗ 14.ΟΚΤ.2018

ΤΡΑΓΩΔΕΙΟ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΔΟΜΗΣ
ΞΕΛΙΑΝΤΡΟΠΟΣ ΒΑΝΔΑΛΙΣΜΟΣ
ΟΙΚΕΙΩΝ ΑΚΟΥΣΜΑΤΩΝ

ΜΑΛΛΙΑ ΚΟΥΒΑΡΙΑ

ΛΑΪΚΟ ΣΧΗΜΑ

ΤΡΟΠΟΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ:

Λεωφορεία ΟΑΣΘ:
2, 3, 8, Ν1 (όλο το βράδυ)
Στάση Ναυπηγεία

Από λεωφόρο Γεωργικής σχολής
και από Θεσσαλονίκης-Μουδανιών
στη Λαέρτου 21-23-25

**1ο Φεστιβάλ Συνεργατισμού
CoOpenAir Festival |
Προφεστιβαλικό Γλέντι
στο Αυτοδιαχειριζόμενο Πάρκο
Ναυαρίνου**

Προφεστιβαδική Συναυλία 1ο CoOpenAir Festival Φεστιβάλ Συνεργατισμού

«Ο καλύτερος τρόπος για να πεις κάτι,
είναι να το κάνεις» - Jose Marti

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΕΒΡΟ ΟΣ
ΤΗΝ ΚΡΗΤΗ
ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΧΩΡΙΣ
ΑΦΕΝΤΙΚΑ
ΓΙΑ ΜΙΑ
ΚΟΙΝΟΝΙΑ
ΧΩΡΙΣ
ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

14 Σεπτεμβρίου
20.00

Bandalusia

RadioSol

Σπύρος Γραμμένος

Αυτοδιαχειριζόμενο
Πάρκο
Ναυαρίνου

Παρασκευή 14/9 στο Αυτοδιαχειριζόμενο Πάρκο Ναυαρίνου

Ο δρόμος του συνεργατισμού, της αυτοδιαχείρισης, της αλληλεγγύης, της αυτοοργάνωσης και της αξιοπρέπειας στην εργασία, ήταν, είναι και θα είναι ο δρόμος ο οποίος επιλέξαμε να πορευτούμε με πρόταγμα την εργασία χωρίς αφεντικά και την ισότητα. Τασσόμαστε ανοιχτά στο πλευρό των συνεργατικών δομών που λειτουργούν πραγματικά αμεσοδημοκρατικά και βλέπουν τους εαυτούς τους, όπως και εμείς, ως τμήμα του προπλάσματος για μια άλλη κοινωνία.

Μπορούμε χωρίς αφεντικά, από τα κάτω, αυτοοργανωμένα, με αυτοδιαχείριση, ενάντια στην οικονομική τους βαρβαρότητα. Γι' αυτό διαχωρίζουμε τη θέση μας από την κοινωνική επιχειρηματικότητα και την οικονομία από τα πάνω, που στηρίζεται στις ευρωπαϊκές και κρατικές χρηματοδοτήσεις και φοράει προβιά αλληλεγγύης και συνεργατικής οικονομίας.

Με πρόταγμα μας, τα λόγια του Jose Martí «Ο καλύτερος τρόπος για να πεις κάτι είναι να το κάνεις», στα πλαίσια του 1ου Φεστιβάλ Συνεργατισμού CoOpenAir Festival που θα πραγματοποιηθεί τον **Οκτώβριο στο κατειλημμένο εργοστάσιο της BIOME**, διοργανώνουμε προφεστιβαλική συναυλία στις **14 Σεπτεμβρίου στο Αυτοδιαχειριζόμενο Πάρκο Ναυαρίνου στις 20:00!**

Μια αυτοοργανωμένη συναυλία οικονομικής ενίσχυσης του φεστιβάλ, χωρίς σπόνσορες, χωρίς εισιτήριο, με ελεύθερη συνεισφορά.

Μια συναυλία με τον Σπύρο Γραμμένο, τους Bandallusia και τους Radio Sol!

Από τον Έβρο ως τη Κρήτη για εργασία χωρίς αφεντικά, για μια κοινωνία χωρίς εκμετάλλευση.

Πρωτοβουλία Αλληλεγγύης (Αθήνας) στη BIOME

Επιτήρηση, Αποθήκευση & «Έξυπνο» Μέλλον: Η Περίπτωση της Amazon

John Malamatinas*

Πόσο διαφορετικό θα είναι το μέλλον μας σε 30 χρόνια από τώρα; Η συζήτηση για την εποχή του ψηφιακού καπιταλισμού είναι πλέον εδώ και όλοι παίρνουμε μέρος σ' αυτήν. Για μερικούς, τους «επιτυχημένους», αυτό είναι το επόμενο κύμα ανανέωσης και κερδών ενώ για πολλούς άλλους αποτελεί μία ακόμη πικρή φάση της πολιτικής οικονομίας του καπιταλισμού. Αυτό σημαίνει για τον περισσότερο κόσμο έναν εφιάλτη λειτουργίας, αναπαραγωγής και κατανάλωσης, μία διαδικασία που συχνά οδηγεί στον κοινωνικό αποκλεισμό.

Κατά τη διάρκεια των μεταπολεμικών χρόνων, υπήρχε το όνειρο του να δουλεύουμε λιγότερο μέσω της **καινοτομίας** και του **αυτοματισμού**. Παρ'όλο που η γενιά του "Back to the future" μεγάλωσε στη δεκαετία του '80 με τέτοιες αφηγήσεις, ενώ προετοίμαζαν ταυτόχρονα τον δρόμο για τη γενιά των "Millennials" η οποία θα έμπαινε στην Εποχή της Πληροφορίας, ιπτάμενα αυτοκίνητα δεν κατάφεραν να υπάρξουν ακόμα. Οι λεγόμενοι «Trekkies» που ήταν κατά βάση άνδρες και οι οποίοι το '80 και το '90 ήταν αρχικά ηγέτες στο λογισμικό (Bill Gates), μετά καινοτόμοι (Steve Jobs) και τώρα πολυτάλαντοι (Jeff Bezos), έχουν μεταλλαχθεί και πλέον καθορίζουν τον ρυθμό της αλλαγής εδώ και 20 χρόνια.

Μέσα σ' όλα αυτά όμως, οι σκοποί όλων των ονείρων αυτών δεν έχουν ουσιαστικά αλλάξει τίποτε: κάθε μία από τις τρελές λεπτομέρειες της σειράς του Star Trek, είτε η αυτόματη

τηλεμεταφορά, είτε η τεχνητή νοημοσύνη ή η αιώνια ζωή, παραμένουν ακόμη στο μακρινά σχέδια των ηγετών της Silicon Valley και των άλλων τεχνολογικών κέντρων σε όλο τον κόσμο. Η επανάσταση του διαδικτύου, η ψηφιοποίηση και η καταμέτρηση του υπαρκτού κόσμου, δημιουργούν τη βάση ενός φουτουριστικού κόσμου, κάτι το οποίο δεν φαίνεται πλέον και τόσο ουτοπικό, όπως έχει δείξει και η τηλεοπτική σειρά Black Mirror. Η κωμική σειρά Silicon Valley δείχνει επίσης πολύ γραφικά τη φιλοδοξία όλων αυτών των ηγετών στον τομέα της τεχνολογίας, να προσφέρουν ευτυχία σε όλη την ανθρωπότητα. Παρ' όλα αυτά, δεν έχουν καταφέρει κάτι τέτοιο ως τώρα...

Ψηφιοποίηση: Εκεί όπου η Αριστερά και η Αντιεξουσία παραμένουν απύσες

Εδώ και πολύ καιρό, η Αριστερά δεν δείχνει να κάνει καμία προσπάθεια να μάθει από την τραυματική και αποτυχημένη εμπειρία του τεχνο-φουτουριστικού οράματος της Σοβιετικής Ένωσης. Μπροστά στο θεωρούμενο, και παραδεκτό από καιρό, τέλος αυτής της ιστορίας, δεν έχουμε καταφέρει να βρούμε πάνω απ' όλα έναν εναλλακτικό ρόλο της τεχνολογίας στον κόσμο μας. Κάθε τέτοια συζήτηση ξεκινά κάπως έτσι: μας έχουν όλους κυριέψει οι ψηφιακές διαδικασίες και σήμερα έχουμε ήδη γίνει μέρος τους.

Ταυτόχρονα όμως, καμία πολιτική ομάδα δεν μπορεί να επιβιώσει χωρίς τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις δημόσιες σχέσεις της. Πολλοί από εμάς μετράμε την επιτυχία μας σύμφωνα με τον αριθμό των "likes" που έχουμε λάβει. Ακόμη και μεταξύ αριστερών ακτιβιστών, αυξάνεται ο αριθμός εκείνων που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στον τομέα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, για παράδειγμα ως επιμελητές των λογαριασμών στο facebook μελών του κοινοβουλίου. Για τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, παρ' όλα αυτά, η αυτοματοποίηση συνεχίζει να ακούγεται μία τρομακτική λέξη: έχουν βέβαια τώρα τελευταία ξεκινήσει κάποιες προσπάθειες εκπαίδευσης στην ψηφιοποίηση, αλλά δεν είναι ξεκάθαρο το ως πού μπορεί αυτό να φτάσει.

Η ριζοσπαστική Αριστερά έχει αναφερθεί αρκετές φορές στην εξέλιξη των Google, Facebook, Amazon, κλπ. Φαίνεται όμως σαν να κοιμούνται επί της ουσίας. Τα προγράμματα του Γερμανικού κόμματος *Die Linke* και διαφόρων τεχνοκρατικών ομάδων και ΜΚΟ έχουν επικεντρωθεί μόνο στα θέματα των ψηφιακών δικαιωμάτων, χωρίς να υπάρχει ίχνος κάποιας καινοτομίας από την Αριστερά. Οι μαζικές αλλαγές στην παραγωγή και αναπαραγωγή στην κοινωνία έχουν αναγνωριστεί, αλλά οι αντίπαλοι είναι ήδη πολύ μεγάλοι και παντοδύναμοι και το σύστημα είναι πολύπλοκο και υπερφορτωμένο. Επίσης, οι ευκαιρίες για την οργάνωση των εργατών μερικής απασχόλησης, εργατών γνώσης, εργατών στον τομέα των μεταφορών και σε start-up επιχειρήσεις μένουν ακόμη ανεκμετάλλευτες (εκτός από πολύ λίγες εξαιρέσεις).

Στους αριστερούς ακαδημαϊκούς κύκλους καθώς και στο αριστερό κοινό, κυκλοφορούν μόνο παλιά και νέα φαντάσματα. Από τη μια πλευρά, έχουμε τους επικριτές της ανάπτυξης, οι οποίοι συμμετέχουν σε συζητήσεις του οικολογικού αποτυπώματος. Αυτό συνεπάγεται απλά το να τροποποιήσουμε τα παλιά πρότυπα κατανάλωσης, χωρίς να λάβουμε υπόψιν τα θέματα διανομής. Μέχρι τώρα, μονάχα σε σύνδεση με οικολογικούς-κοινωνικούς αγώνες οι συζητήσεις απο-ανάπτυξης έχουν παρουσιάσει ένα σοβαρό επίπεδο. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν εκείνοι που πιστεύουν σε έναν επιταχυνόμενο μετακαπιταλιστικό κόσμο και που βλέπουν την ευκαιρία για ένα νέο αριστερό μήνυμα – *Επιτάχυνση για όλους, εδώ και τώρα!* Κάποιες ενδιαφέρουσες συζητήσεις έχουν ήδη λάβει χώρα, σε φεμινιστικούς όμως κυρίως κύκλους και κοινωνικούς αγώνες. Το *Cyborg Manifesto* της Donna Haraway, που βρισκόταν στην πρωτοπορία των συζητήσεων 30 χρόνια πριν, για τη σχέση του ανθρώπου με τη μηχανή, μνημονεύεται ακόμη και σήμερα.

Σ' αυτούς τους σκοτεινούς καιρούς, όπου ένα χειραφετικό κίνημα που θα έφτανε μέχρι τα άστρα και θα έκανε τα όνειρα πραγματικότητα, φαντάζει για την ώρα πολύ μακριά, όπου θριαμβεύει η εξτρεμιστική Δεξιά κάθε απόχρωσης και τύπου, οι Νεοφιλελεύθεροι συνασπίζονται με τους Φιλελεύθερους για ένα υποτιθέμενο πράσινο, ειρηνικό και επιταχυνόμενο καπιταλισμό.

Παρ'όλα αυτά, ο αγώνας για το μέλλον που διεξάγεται εδώ και τώρα θα μπορούσε να προσφέρει κάτι παραπάνω από μια σανίδα σωτηρίας. Στη διαδικασία αναδιοργάνωσης του κεφαλαίου δημιουργούνται ρωγμές και κενά, τόποι κοινών και κοινωνικών διασπάσεων που ήταν αδύνατο να φανταστεί κανείς ως τώρα. Οι δεσποτικοί, όμως, όροι εργασίας του σημερινού καπιταλισμού και οι διαμαρτυρίες των εργατών εναντίον τους, έχουν εξαφανιστεί από τη φαντασία και το λεξιλόγιο πολλών αριστερών.

Ο αγώνας εντός του γίγαντα της εφοδιαστικής αλυσίδας και του διαδικτύου Amazon, ο οποίος καταφέρνει να κρύψει τους πραγματικούς του σκοπούς πίσω από ένα προσωπείο λιανικού εμπορίου, μπορεί να αποτελέσει την ευκαιρία για τα κινήματα να ξεφύγουν από την πλήξη και την απραξία.

Και θα μπορούσαμε μ' αυτό να κάνουμε κάτι καλό το οποίο θα υπερέβαινε το απλό όφελος των εργαζόμενων. Οι αρχές βέβαια του καπιταλισμού δεν αλλάζουν: η εκμετάλλευση υπήρχε, υπάρχει και θα συνεχίσει να υπάρχει όσο υφίσταται καπιταλισμός. Όσο εξακολουθεί το κεφάλαιο να αναπτύσσεται (ή όχι), να αναδιοργανώνεται ή να δημιουργεί φούσκες, οι κρίσεις και οι νέες κοινωνικές αναταραχές θα είναι μέσα στο πρόγραμμα.

Όπου υπάρχει όμως εκμετάλλευση, υπάρχουν και αγώνες: στα εκτεταμένα συγγράμματα των Μαρξ, Σμιθ, Ρικάρντο και λοιπών έχουν περιγραφεί τα διάφορα στάδια ανάπτυξης του καπιταλισμού, έχουν κατηγοριοποιηθεί ή τους έχει δοθεί νέα σημασία. Όμως ο καπιταλισμός, η αναδιοργάνωσή του και η δυνατότητά του για δράση, θα έπρεπε να μετρηθεί κυρίως από την ιστορία των αγώνων εναντίον του. Η Amazon εγκαθιδρύει το νέο σχέδιο για την αναδιοργάνωση του κόσμου της εργασίας και αυτό θα επεκταθεί σε όλη τη βιομηχανία. Γι' αυτό, είναι σημαντικό να αναλύσουμε τη λογική της και τη λογική της αντίστασης εναντίον της.

Το «παντοπωλείο» Amazon – Ο γίγαντας της

εφοδιαστικής αλυσίδας και της τεχνολογίας

«Δεν είναι μόνο ο μεγαλύτερος ποταμός στον κόσμο, είναι και μεγαλύτερος κατά πολύ από τον επόμενο ποταμό. Ξεπερνάει όλους τους υπόλοιπους ποταμούς.»

Τζεφ Μπέζος για το όνομα της Amazon

Εδώ πρόκειται για την φανταστική ιστορία μιας νεοφυούς (start-up) επιχείρησης που δημιουργήθηκε από έναν μύθο. Ο Brad Stone, οικονομικός δημοσιογράφος των New York Times, έχει γράψει για αυτόν τον μύθο ένα βιβλίο το οποίο οι Βρετανικοί Times αποκάλεσαν αριστούργημα ερευνητικής δημοσιογραφίας.

Η έρευνα για το όνομα της εταιρείας υπήρξε εκτεταμένη. Οι διαφορετικές προτάσεις έδειχναν κιάλας την αρχική ιδέα της Amazon: Cadabra, makeitso.com, awake.com, browse.com, bookmall.com, aard.com, relentless.com (πάντα .com όπως βλέπετε). Είχε προβλεφθεί εξαρχής ότι το όνομα δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στα βιβλία, όπως για παράδειγμα έκανε ο πρώτος τους ανταγωνιστής, το books.com.

Ο ιδρυτής της Amazon, Τζεφ Μπέζος, προέρχεται από το κεφάλαιο (hedge fund) DE Shaw της Wall Street, κατευθείαν από τους κύκλους των λεγόμενων nerds, των οποίων αποκλειστικός σκοπός είναι να βγάζουν πολύ χρήμα. Ήταν τότε που ξεκίνησε και η εποχή του διαδικτύου: το επόμενο μεγάλο πράγμα! Ο Τζεφ Μπέζος άφησε την καλοπληρωμένη δουλειά του για να ξεκινήσει τη ριψοκίνδυνη διαδρομή του πάνω στα κύματα του τεράστιου κόσμου του διαδικτύου.

Η ιστοσελίδα amazon.com εγγράφηκε την 1^η Νοεμβρίου του 1994. Στις 9 Αυγούστου του ίδιου χρόνου, η Netscape Communications ξεκινάει τον πρώτο browser Mosaic Web, ανοίγοντας τον δρόμο του διαδικτύου στο ευρύ κοινό. Το ίντερνετ ετοιμάζεται να απογειωθεί. Ο Μπέζος και η μικρή του ομάδα, μεταξύ τους η γυναίκα του Mackenzie και ο τεχνικός Shel Karhan, εργάστηκαν για 2 χρόνια, προετοιμάζοντας το επιτυχές λανσάρισμά τους. Επιπλέον, κατάφεραν να επιβιώσουν με τη βοήθεια οικονομικών

επενδύσεων μελών της οικογένειας και διάφορων γνωστών του Μπέζος, που γνώριζε από τον καιρό που ήταν στα hedge funds.

Την πρώτη εβδομάδα μετά το ξεκίνημα της Amazon, τον Απρίλιο του 1995, ήρθαν παραγγελίες 12.000 δολαρίων, αλλά παραδόθηκαν βιβλία αξίας μόνο 846 δολαρίων. Τη δεύτερη εβδομάδα έλαβαν παραγγελίες 14.000 δολαρίων και έκαναν παραδόσεις αξίας 7.000 δολαρίων. Ο μακρύς δρόμος μέχρι το σημερινό άριστο σύστημα παράδοσης -η εταιρεία διαφημίζει ότι μπορούν να παραδώσουν μέσα σε μια μόλις ώρα- ξεκίνησε στην πραγματικότητα με ιδιαίτερος μικρά βήματα. Αφού λύθηκαν τα εφοδιαστικά προβλήματα με το χάος της αποθήκευσης και της παράδοσης, άρχισε η επέκταση, η οποία οδήγησε στο κεντρικό σύνθημα του μελλοντικού οράματος της Amazon. Οι παραγγελίες ανέβαιναν καθημερινά, όπως και οι επενδύσεις. **Επέκταση για τον Μπέζος και την ομάδα του σήμαινε άμεση επανεπένδυση όλων των διαθέσιμων οικονομικών πόρων.**

Το μεσοπρόθεσμο όραμα της Amazon, η υπόσχεση κερδών μετά την πρώτη σειρά επεκτάσεων, προσέλκυσε επενδυτές, παρ'όλα τα αρχικά προβλήματα. Η πρωτόγνωρη εξέλιξη του διαδικτύου, από το 2000 και μετά, συνεισέφερε σημαντικά σε όλα αυτά. Η βασική αρχή ήταν απλή: Ας πούμε πως έχουμε ένα μαγαζί το οποίο πουλάει καταρχήν βιβλία και μετά διαδοχικά πολλά άλλα αγαθά, κάτι που προφανώς βρίσκεται πέρα από τις δυνατότητες των κανονικών πολυκαταστημάτων. Πώς γίνεται αυτό;

Η βασική αρχή της πλατφόρμας στην πραγματικότητα παρακάμπτει τους φυσιολογικούς περιορισμούς των δύο άκρων της αγοράς, δηλαδή τον παραγωγό και τον καταναλωτή. Η ελπίδα ήταν ότι το διαδίκτυο θα κάνει όλα τα άλλα και η αξία των μετοχών στην αγορά επιβεβαιώνει αυτή την απίστευτη εξέλιξη. Η εμπιστοσύνη προς την Amazon μεγαλώνει ολοένα χωρίς όρια και έχει λάβει προφητικές διαστάσεις. «Όλα είναι πιθανά», λέει ο Μπέζος και όλοι μπαίνουν στον χορό. Επιχειρήσεις που βασίζονται σε παρόμοιες καπιταλιστικές πλατφόρμες εμφανίζονται σαν μανιτάρια.

Το 1997, ο Rick Dalzell μετακόμισε από τη μεγαλύτερη εταιρεία λιανικών πωλήσεων, την Walmart, στην Amazon. Πριν φύγει, ο Don Soderquist, διευθύνων σύμβουλος της Walmart, του ανέφερε ότι η Amazon είναι μία καινοτόμος ιδέα, με περιορισμένες όμως δυνατότητες, αφού δεν έχει δικά της αποθέματα και ότι αυτό το μοντέλο θα κατέρρεε μόλις έφτανε έναν τζίρο 100 εκατομμυρίων δολαρίων. Η επόμενη φράση αυτού του μάνατζερ δείχνει πόσο δραματικά ήταν αυτά τα γεγονότα: «Εάν αποφασίσεις να φύγεις, δεν θα είσαι πλέον μέλος της οικογένειας της Walmart.» Οι πρώτοι ανταγωνιστές, όπως η περίφημη εταιρεία πωλήσεων βιβλίων Barnes and Noble και η Walmart, αναγκάστηκαν να αντιδράσουν πολύ γρήγορα με δικές τους προσφορές στο διαδίκτυο. Μια απέλπιδα διαδικασία που συνεχίζεται έως σήμερα, αφού συνέβη ακριβώς το αντίθετο – **ο εκμοντερνισμός αυτών των εταιρειών υπήρξε μοιραίος για χιλιάδες «πραγματικά» καταστήματα.**

Σήμερα το όραμα των διαδικτυακών «παντοπωλείων» είναι μια πραγματικότητα. Στο μεταξύ, αλγόριθμοι καθορίζουν τα βήματα των εργατών στις αποθήκες και ο νέος τρόπος αγορών έχει τέλεια προσαρμοστεί στις ευέλικτες συνθήκες εργασίας της κοινωνίας. **Η Amazon απασχολεί 118.000 άτομα παγκοσμίως (πάνω από 16.000 στην Γερμανία).** Λειτουργεί υπεράνω όλων των συνόρων και έχει γίνει ο φόβος του κάθε λιανοπωλητή -και όχι μόνο. Ακόμη και ο γίγαντας στην πώληση επίπλων IKEA σκέφτεται να πωλεί τα προϊόντα του μέσω της Amazon. Η σουηδική κεφτέδο-ιεροτελεστία έχει γονατίσει μπροστά στην Amazon. Οι αποθήκες διαμορφώνουν ένα δίκτυο που κάνει τον χρόνο παράδοσης ολοένα και πιο σύντομο. Όπως και με όλες τις start-up επιχειρήσεις, ο πελάτης είναι ο βασιλιάς. Τα προϊόντα πρέπει να παραδοθούν σε όλο τον πλανήτη, στον καθένα ξεχωριστά, όλο και πιο γρήγορα και σωστά.

Σε μία τέτοια διαδικασία, δεν υπάρχει όριο στη χρήση της νέας τεχνολογίας. Η Amazon πειραματίζεται στην Καλιφόρνια και αλλού με πλήρως αυτοματοποιημένα ρομπότ και τεχνητή νοημοσύνη. Το πρώτο πλήρως αυτοματοποιημένο κέντρο εκτέλεσης παραγγελιών βρίσκεται κιόλας σε λειτουργία. Τα drones (ιπτάμενα ρομπότ) σύντομα θα καταργήσουν τους παλιούς καλούς ταχυδρόμους ενώ θα

μπορούσαν ακόμη και να ανοίγουν μόνα τους την εξόπορτα ενός σπιτιού για να αφήσουν το πακέτο. Οι γνωστοί «Jeffisms», όπως ονομάζει ο Stone τα λεγόμενα του Μπέζος, εκφράζουν αυτά τα όνειρα:

«Υπάρχουν τόσα πολλά ακόμη που χρειάζεται να εφευρεθούν. Υπάρχουν τόσα πολλά καινούργια πράγματα που θα γίνουν. Ο κόσμος δεν έχει ιδέα ακόμη για το πόσο αποτελεσματικό θα γίνει το διαδίκτυο. Βρισκόμαστε ακόμη στην 1^η μέρα αυτού του ταξιδιού».

Όλα τα νέα και σχεδιαζόμενα πρότζεκτ δείχνουν καθαρά ότι η νέα τάση δεν πρόκειται να περιοριστεί μόνο στο κατάστημα-θαύμα της Amazon. Από τον χειμώνα του 2016, η **Alexa**, το «έξυπνο σύστημα επικοινωνίας», έχει μπει στην αγορά. Η Alexa έχει εκθιαστεί σαν η νέα οικιακή βοηθός, που ψάχνει για εμάς στο διαδίκτυο ή κάνει άλλα πράγματα για εμάς σ' ένα έξυπνο σπίτι -μπορεί να αντικαταστήσει σχεδόν αναπαραγωγικές εργασίες όλο και περισσότερο και πολύ πιθανόν θα το κάνει. Η διαφορά με τις κλασικές μηχανές αναζήτησης είναι ότι η Alexa δίνει μόνο μια απάντηση. Πιθανόν η απάντηση να προέρχεται από τη μηχανή αναζήτησης Bing ή ίσως από κάποια που προσφέρει τις περισσότερες: σε κάθε περίπτωση οι απαντήσεις της Alexa θεωρούνται δεδομένες, χωρίς δυνατότητα επιλογής. Προς το παρόν, αποτελείται από έναν κύλινδρο με υψηλά ευαίσθητα μικροτρόνια που λέγεται "echo" και που βρίσκεται μέσα στο διαμέρισμα, περιμένοντας να πάρει οδηγίες με το κωδικό όνομα Alexa.

Σε συνδυασμό με άλλα στοιχεία, εγκατεστημένα μέσα και έξω από το σπίτι, η Amazon συμμετέχει στο μελλοντικό 'στοίχημα' για ένα έξυπνο σπίτι σε μία έξυπνη πόλη. Αυτή η ιδέα βασίζεται στη μαζική δικτύωση και καταμέτρηση μέσα στις μεγαλουπόλεις και στα νοικοκυριά. Ο στόχος είναι να ενοποιηθούν όλες οι σφαίρες της ζωής, από την οδήγηση του αυτοκινήτου και τη διαφήμιση εντός του αστικού ιστού, έως την αυτόματη παραγγελία γάλατος όταν αυτό έχει τελειώσει. Η Amazon ταιριάζει απόλυτα σε έναν

τύπο οικονομίας με βασικό εγγυημένο εισόδημα και σε μία οικονομία του μοιράσματος, όπου στο τέλος – ιδανικά – κανείς δεν είναι ιδιοκτήτης αυτοκινήτου και κανείς δεν χρειάζεται να παραδώσει δέματα στο χέρι.

Στο μεταξύ, ένα μεγάλο μέρος των εσόδων της Amazon προέρχεται από την επιχείρηση στο 'cloud'. Ήδη από το 2006, η Amazon προσφέρει σε εταιρείες χωρητικότητα σε σέρβερ για αποθήκευση δεδομένων. Μέχρι σήμερα, κατέχουν περίπου το 1/3 της αγοράς μαζί με εταιρείες όπως η IBM και η Microsoft. Όλα αυτά έχουν πραγματοποιηθεί με τα λεγόμενα “πάρκα εξυπηρετητών” (server farms) που σημαίνουν τεράστια συστήματα υπολογιστών. Μαζί με τα κέντρα εκτέλεσης των παραγγελιών, αποτελούν τις πιο σημαντικές σταθερές εγκαταστάσεις παραγωγής.

Η παλιά «ρήση» του Μπέζος, «*μεγαλώστε γρήγορα!*», κυριαρχεί ακόμη και σήμερα στην Amazon -οι δυνατότητες επέκτασης φαντάζουν απεριόριστες. Στο βιβλίο του Brad Stone και σε ολόκληρο τον ημερήσιο τύπο τα τελευταία νέα της εταιρείας εμφανίζονται κάθε ώρα, όπως για παράδειγμα ότι τα στούντιο της Amazon θα κάνουν τηλεοπτική σειρά τον *Άρχοντα των Δαχτυλιδιών* ως απάντηση στο *Game of Thrones* της Netflix.

Στο μεταξύ, μέσα σε όλα αυτά, δεν ακούγεται ούτε λέξη για τους ανθρώπους οι οποίοι κάνουν την πραγματική δουλειά πίσω από τον Μπέζος και τον εσωτερικό του κύκλο συνεργατών. Από πολύ νωρίς φάνηκε το ύφος της διαχείρισης του Μπέζος. Έχει αντικαταστήσει βαθμιαία την παλιά του ομάδα με νέα άτομα -αυτή η μανιώδης αναζήτηση 'υπερεγκεφάλων' που αντικαταθιστούν τα παλιά σκουριασμένα μυαλά συνεχίζεται έως σήμερα, κάτι που φυσικά δεν είναι μονοπώλιο της Amazon. Τα ίδια ισχύουν και για τους εργαζόμενους στο κάτω μέρος της πυραμίδας – για την άλλη «ομάδα» -αυτούς που η Amazon προσποιείται ότι βρίσκονται κάτω από το σλόγκαν «*Δούλεψε σκληρά, διασκέδασε και γράψε ιστορία*» ως εργοδότης με χιλιάδες εργοδηγούς και εργαζόμενους χαμηλών προσόντων.

Μόνο μ' αυτό το εξουσιαστικό και άκρως τεχνικό μοντέλο

εργασίας, η Amazon θα κάνει πραγματικότητα τα όνειρα του Μπέζος για ένα δικτυωμένο μέλλον. Μέσω της μεγάλης ισχύος της στην αγορά, η Amazon ασκεί πίεση σε παραγωγούς και επηρεάζει έμμεσα τις συνθήκες εργασίας τους. Μέσα σε όλα αυτά, κυριαρχεί όχι μόνο ένας μοναχικός αλγόριθμος, όμοιος με αυτόν της Google που ρυθμίζει τη δημοφιλή λειτουργία αναζήτησης της amazon.com, αλλά και ένας γιγάντιος μηχανισμός εφοδιασμού. Κατά τη διάρκεια του τελευταίου αιώνα αυτό έγινε δυνατό μέσω της χρήσης των “europallet”, με κωδικό όνομα: **εξορθολογισμός**.

Το εργασιακό καθεστώς της Amazon – η βάση για μία παγκόσμια εκμετάλλευση

Το κεφάλαιο έχει αλλάξει με πολλούς τρόπους από την εποχή του Μαρξ. Η πιο πρόσφατη εξέλιξή του έγινε υπό το όνομα της «ψηφιοποίησης». Βιώνουμε νέους και παλιούς τύπους υποταγής των ανθρώπων υπό το καπιταλιστικό σύστημα διοίκησης. Η ψηφιοποίηση όμως, όπως τη βλέπουμε σήμερα, δεν αποτελεί κανενός είδους επανάσταση.

Οι νέες συνθήκες εργασίας δεν αποτελούν παρά μία πρόσμιξη του τεϊλορισμού, δηλαδή του διαχωρισμού και της αναδιοργάνωσης των εργασιακών διαδικασιών, με το κατασκευαστικό σύστημα του φορντισμού καθώς και με τις ευέλικτες και επισφαλείς συνθήκες εργασίας του μετα-φορντισμού. Οι συνέπειες αυτών των μετασχηματισμών για τον εργαζόμενο κόσμο συνεχίζουν να είναι σοβαρές και τα συνδικάτα πολύ δύσκολα βρίσκουν απαντήσεις σ’ αυτές τις αλλαγές. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αναστάτωσης -το λεγόμενο **disruption**- ένα υπάρχον μοντέλο επιχείρησης ή αγοράς αντικαθίσταται από μια νέα εφεύρεση – όπως αποδεικνύει η Amazon με την επιθετική και επεκτατική της συμπεριφορά, και συγκρούονται μεταξύ τους προωθώντας, όπως περιγράφηκε πιο πάνω, την ψηφιοποίηση ολόκληρων τομέων της οικονομίας.

Οι επιστήμονες Barthes και Rottenbach, στην ανάλυσή τους για τις συνθήκες εργασίας στην Amazon, υποστηρίζουν πως «η

καπιταλιστική χρήση του ψηφιακού μηχανισμού από την Amazon και οι στρατηγικές υπαγωγής του στην εργασία δείχνουν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ένα αυξανόμενο μέρος των εργατών θα πρέπει να ζει και να παλεύει τα επόμενα χρόνια». Αυτή η τεχνική εξέλιξη και η επακόλουθη υποταγή κατά την εργασία θα πρέπει να αναλυθούν επομένως, σύμφωνα με τους συγγραφείς, ως στιγμές του κοινωνικού αγώνα. Κάτι τέτοιο παρουσιάζει πολλές δυνατότητες αντίστασης: εκατοντάδες υπάλληλοι, όπως στην Amazon στη Λειψία, δοκιμάζουν ατομικούς και συλλογικούς τρόπους ώστε να ξεφύγουν από τον απόλυτο έλεγχο των προϊσταμένων τους και των σκάνερ χειρός, παίρνοντας μεγαλύτερα διαλείμματα ή αναλαμβάνοντας κοινές απεργιακές κινήσεις. Μία διαρκής πάλη για την ατομική και κοινωνική αυτόνομία.

Τα κέντρα εκτέλεσης των παραγγελιών της Amazon είναι οι βιομηχανικοί χώροι του σημερινού καπιταλισμού. Εγκαθίστανται σε περιοχές με ελάχιστες υποδομές και όπου οι θέσεις εργασίας είναι σπάνιες. Τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά εδώ είναι: μικρή πόλη με συνδέσεις αυτοκινητοδρόμων και σιδηροδρόμων. Χιλιάδες άνθρωποι εκτελούν καθημερινά μία εξαντλητική και μονότονη εργασία όπου δεν τους επιτρέπεται να χρησιμοποιήσουν το μυαλό τους ενώ ό,τι κάνουν ηχογραφείται και αναφέρεται στους ανωτέρους τους. Από αυτό το είδος εργασίας κερδίζει ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας -τουλάχιστον όλοι όσοι έχουν υποκύψει στον εθισμό παραγγελιών μέσω του διαδικτύου ή όσοι εξαρτώνται από το σύστημα παράδοσης πακέτων.

Η παραγγελία με την Amazon έχει γίνει ένας σημαντικός αναπαραγωγικός πυλώνας, όπως το ταχυδρομείο και η παροχή νερού. Η διαφορά είναι ότι η Amazon βρίσκεται εξαρχής σε ιδιωτικά χέρια.

Προσαρμοσμένο στις σημερινές τεχνολογικές απαιτήσεις, το βιομηχανικό σύστημα έχει εκμοντερνιστεί σύμφωνα με τις νέες καπιταλιστικές ανάγκες: το σκάνερ χειρός, ως το νέο εργαλείο γενικής παραγωγής, το αυτοματοποιημένο σύστημα αποθήκευσης, η μηχανογραφημένη πλοήγηση μέσω ενός αλγορίθμου και ο απόλυτος

έλεγχος είναι τα κύρια στοιχεία αυτών των μοντέρνων βιομηχανικών συστημάτων. Η «αρχή του χάους» της Amazon (το σύστημα αποθήκευσης που οργανώνεται μέσω αλγορίθμου) δεν είναι «χαοτική», αλλά επιχειρεί να ανατροφοδοτήσει άμεσα τη διαδικασία παραγγελίας με την εφοδιαστική οργάνωση, με σκοπό την επιτάχυνση και την εκπλήρωση του χρόνου παράδοσης. Κάθε διάλειμμα για τουαλέτα ή κάπνισμα, κάθε συνομιλία, μπορεί, και σε πολλές περιπτώσεις, παρακολουθείται. Τις τελευταίες δεκαετίες, οι δυνατότητες για άμεσο έλεγχο έχουν γίνει πολύ φθηνές και χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο. Λόγω όλων αυτών των νέων εξελίξεων, δεν χρειάζεται πλέον η δικαιολογία της προστασίας από κλοπή για την τοποθέτηση καμερών, στις οποίες είχαν αντισταθεί οι εργάτες κατά το παρελθόν.

Το μοντέλο εργασίας της Amazon δεν περιλαμβάνει μόνο τα κέντρα εκτέλεσης των παραγγελιών -μία πραγματικότητα η οποία ξεχνιέται εύκολα στο ευρύτερο πλαίσιο των δραστηριοτήτων αυτής της παγκόσμιας επιχείρησης. Πολλές χιλιάδες άνθρωποι εργάζονται άμεσα με την Amazon μέσω teleworking στο σπίτι, όντας κι αυτοί εργαζόμενοι. Επίσης, δεν μετράμε καν τους καταναλωτές που προσθέτουν καθημερινά αξία στον μηχανισμό αυτό, με πληροφορίες και αξιολογήσεις που κάνουν δωρεάν.

Από το 2005, η Amazon χρησιμοποιεί την πλατφόρμα Mechanical Turk, μία ψηφιακή crowdwork πλατφόρμα της «οικονομίας κατά παραγγελία» (on-demand economy), η οποία επιτρέπει σε επιχειρήσεις να συμπεριλάβουν χιλιάδες εργαζομένους 'clickworkers' σε διάφορες εργασίες, τις λεγόμενες μικροεργασίες. Οι clickworkers διακρίνονται με την εκτέλεση μικρών, όχι σύνθετων εργασιών, όπως η απάλειψη άχρηστου περιεχομένου που διαγράφεται με ένα κλικ του ποντικιού -και το κάνουν αυτό για ώρες. Αυτές οι εργασίες δεν μπορούν (ακόμη) να εκτελεστούν από αλγορίθμους.

Στη Γερμανία μόνο, ο αριθμός των clickworkers ξεπερνάει το ένα εκατομμύριο.

Αυτού του είδους τα εγχειρήματα αφήνουν πίσω το μοντέλο των κλασικών επιχειρήσεων με υλικές και καθορισμένες εγκαταστάσεις και χρησιμοποιούν ανθρώπους που μπορούν να δουλέψουν ευέλικτα, όπου βρίσκονται και όταν χρειάζονται επιπρόσθετο εισόδημα. Η Amazon αποτελεί τον προπομπό του «ψηφιακού τειλορισμού» με τη μορφή του αναπόφευκτου ελέγχου και τη μηχανική χειραγώγηση των ανθρώπων. Αυτό συμβαίνει μέσα στις αποθήκες με τη χρήση των σκάνερ χειρός και στους crowdworkers με τη χρήση μίας εφαρμογής. Συνδικαλιστική οργάνωση; Πολύ σπάνιο πράγμα.

Τα κέντρα εκτέλεσης παραγγελιών και οι χιλιάδες των clickworkers αποτελούν τη βάση του παγκόσμιου μοντέλου τεχνο-εκμετάλλευσης του μέλλοντος. Παρ'όλη την τεράστια χρήση της τεχνολογίας και την αναδιοργάνωση των διαδικασιών εργασίας, όλα αυτά δεν είναι καινούργια. **Η τεχνική εξέλιξη της εφοδιαστικής αλυσίδας, όχι μόνο στην Amazon, έχει οδηγήσει σε λίγους ειδικευμένους ανθρώπους και σε μία μάζα ανειδίκευτων.** Η σύνθεση των κοινωνικών τάξεων αλλάζει: για παράδειγμα, πολλοί πρώην άνεργοι ή με προσωρινή απασχόληση έχουν πλέον προσληφθεί. Αυτή η νέα ταξική σύνθεση βασίζεται στα «επιτεύγματα» του κεφαλαίου τις τελευταίες δεκαετίες, όπως είναι η υψηλή ευελιξία και η επισφάλεια, που πλέον «αγγίζει» και τους εργαζόμενους σε γραφεία. Όλες αυτές οι εξελίξεις υπονομεύουν βασικά το κλασικό βιομηχανικό προλεταριάτο – εδώ και έναν αιώνα! Το σχέδιο και η εφαρμογή της 'Agenda 2010' της Γερμανίας έκανε πιο εύκολες τέτοιες μορφές εκμετάλλευσης, όπως για παράδειγμα θέσεις εργασίας χωρίς ορισμένα συμβόλαια και χωρίς προστασία από την απόλυση.

Αυτός είναι ο λόγος που ο Εμανουέλ Μακρόν μπορεί να περάσει, για την ώρα, τις εργατικές μεταρρυθμίσεις που επηρεάζουν τις συνθήκες εργασίας στη Γαλλία. Ο χαρισματικός ηγέτης του «En Marche» είναι γνωστός για το έντονό του ενδιαφέρον στις νέες τεχνολογίες και για την συνεργασία του με εταιρείες που χρησιμοποιούν ψηφιακές πλατφόρμες, όπως η Uber και η Airbnb. Στα επόμενα χρόνια και δεκαετίες, οράματα, όπως το εγγυημένο βασικό εισόδημα και τα αυτοκίνητα χωρίς οδηγό, όπου ο καθένας

θα μπορεί να κάνει τουλάχιστον μερικά ταξίδια με την Uber, θα γίνουν πραγματικότητα. Αλλά όχι και χωρίς τις χιλιάδες ανθρώπων που με τους σκάνερ χειρός ή τους 3D εκτυπωτές κάνουν όλο αυτό το πάρτυ δυνατό.

«Δεν είμαστε ρομπότ!» – Ο μακροχρόνιος αγώνας των εργαζομένων της Amazon

Από το 2013, οι εργαζόμενοι στην Amazon κάνουν απεργίες. Μόνο στο Ράινμπεργκ, κοντά στο Ντίσελντορφ, είχαν 80 μέρες απεργίας. Για τη Γερμανία αυτό αποτελεί εξαίρεση, αλλά για τους εργαζόμενους στην Amazon είναι μία κανονικότητα. Η Γερμανία είναι, μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών, αυτή με τις λιγότερες απεργίες, πράγμα που σημαίνει ότι είναι μία χώρα φιλική προς τις επιχειρήσεις. Με την υποστήριξη του **συνδικάτου «ver.di»**, οι απεργοί απαιτούν ενιαία συμβόλαια μισθού, τα ίδια με αυτά που ισχύουν στο λιανικό εμπόριο. Η Amazon θεωρεί τον εαυτό της μια εταιρεία εφοδιασμού και προσανατολίζεται προς το μισθολόγιο αυτού του κλάδου αλλά δεν πληρώνει τους υπάρχοντες μισθούς αυτού του τομέα.

Οι εργαζόμενοι στην Amazon δεν πληρώνονται «άσχημα». Για

μερικούς από τους νεότερους υπαλλήλους, που είναι συνηθισμένοι στην ανεργία και σε δουλειά υπεργολαβίας, μια τέτοια δουλειά συχνά σημαίνει κοινωνική άνοδος. Η κοινωνική πρόοδος και η αναγκαστική ομαδοποίηση είναι δύο πτυχές που η Amazon χρησιμοποιεί σαν θετικούς παράγοντες στην προπαγανδιστική πολιτική της. Για άλλους, που εργάζονται στο λιανικό εμπόριο ή στις εταιρείες μεταφορών-εφοδιασμού, οι νέες αυτές μέθοδοι που σχετίζονται με την οργάνωση της εργασίας και την επικοινωνία θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε εργασιακή υπερφόρτωση.

Οι εργαζόμενοι στο διαδικτυακό εμπόριο, σε σύγκριση με τους συναδέλφους τους στο 'κανονικό' εμπόριο, αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα μειωμένο εισόδημα και περιορισμούς στα δικαιώματά τους.

Αυτό συμβαίνει ειδικά διότι οι μεγάλες εταιρείες δεν δέχονται καθόλου συνδικάτα, που σημαίνει ότι δεν διαπραγματεύονται με συνδικάτα, εμποδίζουν ενεργά την οργάνωση τους και εγκαταλείπουν ακόμη και τις ενώσεις εργοδοτών.

Ένα παράδειγμα από όλα αυτά είναι και το παρακάτω: κατά τη διάρκεια του απεργιακού κύματος του 2014 στην Amazon, κάποιοι εργαζόμενοι οργανώθηκαν επίσης εναντίον του ver.di και κράτησαν απόσταση από τα λεγόμενα του συνδικάτου «για τους σκοπούς, τις διαφωνίες και τις εξηγήσεις, που δημοσιεύτηκαν για την Amazon και άρα και για μας». Συνέλεξαν περισσότερες από 1.000 υπογραφές, 700 μόνο στην Amazon της Λειψίας. Το ver.di αμφισβήτησε την αυθεντικότητα αυτής της πρωτοβουλίας: «παρότι η αυτή δράση υποτίθεται πως έγινε από τους εργαζόμενους, υπάρχουν ενδείξεις ότι η διοίκηση την υποστήριζε». Το αποτέλεσμα όλων αυτών είναι η καταχωρημένη εθελοντική ένωση «Pro Amazon» Group ALTIV e.V., η οποία διευθύνεται από μία υπάλληλο της Amazon από το Κόμπλεντς και η οποία θέλει να αναλάβει τη νομική δίωξη εναντίον των απεργιών.

Υπάρχουν 3 διακριτές ομάδες μεταξύ των εργαζομένων της Amazon. Από τη μια πλευρά, υπάρχει μία σχετικά μεγάλη μειοψηφία, που

δεν εκτιμά τις συνθήκες εργασίες της Amazon, οργανώνεται από το ver.di και είναι διατεθειμένη να απεργήσει. Από την άλλη πλευρά, υπάρχει μια άλλη σχετικά μεγάλη μειοψηφία που αισθάνεται πολύ ευχαριστημένη με την Amazon, δεν οργανώνεται σε συνδικάτα και δεν είναι πρόθυμη να απεργήσει. Ανάμεσα σ' αυτές τις δυο ομάδες υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός εργαζομένων που δεν ταυτίζεται με την Amazon αλλά και δεν θέλει να απεργήσει. Οι λόγοι γι' αυτό είναι παρόμοιοι με αυτό που συμβαίνει σε άλλες εταιρείες: φόβος για προβλήματα και ψυχολογική παρενόχληση (mobbing), απολύσεις προσωρινών υπαλλήλων και μειωμένες δυνατότητες για εξέλιξη.

Οι απεργίες οργανώνονται σε εταιρείες από πρόσωπα που έχουν την εμπιστοσύνη του ver.di και υποστηρίζονται από τη γραμματεία του ver.di. Στη Λειψία τα τελευταία χρόνια υπήρχαν πάντοτε 200 με 600 άτομα και στο Ράινμπεργκ 400 με 600 που πήραν μέρος. Σε πολλές περιπτώσεις, οι απεργίες αυτές συντονίζονται. Σε μέρη σαν το Ράινμπεργκ έχουν χρησιμοποιηθεί νέες απεργιακές στρατηγικές, όπως η αλλαγή στις ημερομηνίες των απεργιών. Στις 30 Οκτωβρίου 2017, οι εργαζόμενοι σε Λειψία, Μπαντ Χέρσφελντ και Γκράμπεν έκαναν απεργία. Στο Ράινμπεργκ, όμως, ξεκίνησαν μια τριήμερη απεργία χωρίς προειδοποίηση μόνο στις 2 Νοεμβρίου. Εφόσον η διοίκηση της εταιρείας ανέμενε την απεργία στις 30 Οκτωβρίου, το αποτέλεσμα ήταν πολύ μεγαλύτερο. Η μυστικότητα της ημερομηνίας μιας απεργίας έχει τεράστια σημασία για το αποτέλεσμα του αγώνα, εξαιτίας του μεγάλου αριθμού των διαφορετικών περιοχών που αυτός διεξάγεται.

Επιπλέον, στα κέντρα εκτέλεσης παραγγελιών της Πολωνίας, η διοίκηση της Amazon μπορεί εύκολα να αντιδράσει σε τέτοιες αλλαγές με ένα απλό κλικ του ποντικιού. Μία αποτελεσματική δράση οφείλει να έχει το στοιχείο της έκπληξης, που όμως μπορεί να μειώσει το ενδιαφέρον των Μ.Μ.Ε. που είναι επίσης πολύ σημαντικά για την επιτυχία του αγώνα.

Η οργάνωση μίας απεργίας είναι μία άσκηση ισορροπίας. Από τον αγώνα στην Amazon μπορούμε να μάθουμε πολλά για την οργάνωση

τέτοιων συλλογικών διαδικασιών.

Η μελέτη της Sabrina Apicella του Ιδρύματος Rosa-Luxembourg αναλύει τους λόγους που γίνονται απεργίες στην Amazon της Γερμανίας. Το βασικό της επιχείρημα είναι πως «η αλλαγή στις πωλήσεις χαρακτηρίζεται πρώτον από την εισαγωγή τεχνικών και ψηφιακών συσκευών και λογισμικού και δεύτερον από τον τεϊλορισμό, δηλαδή την αυξανόμενη διάσπαση της εργασίας στα μικρότερα δυνατά κομμάτια και την τεχνητή συναρμολόγησή της (εξωτερική ανάθεση-outsourcing επαφών με τους πελάτες, ιεραρχίες)».

Ένα από τα αποτελέσματα της μελέτης είναι ότι η απολαβή υψηλότερου μισθού δεν είναι ο κύριος σκοπός των απεργών. Πιο σπουδαία πράγματα είναι οι συνθήκες εργασίας και η έλλειψη δικαιωμάτων διαβούλευσης. Στις συνεντεύξεις που έγιναν για τη μελέτη, καθώς και σε πολλές αναφορές, άρθρα και συζητήσεις με τους εργαζόμενους στα διάφορα εργασιακά τους περιβάλλοντα, τονιζόταν πάντοτε ότι **αισθάνονται σαν μηχανές**. Τα αυστηρά καθήκοντα εργασίας και ο τεχνικός έλεγχος θεωρούνται ως επιθέσεις στα ίδια τους τα σώματα, το οποίο σημαίνει ότι συγκρίνουν, αστειευόμενοι, τους εαυτούς τους με ρομπότ και σάιμποργκ, ως θύματα δηλαδή μίας **επιβαλλόμενης μηχανοποίησης**.

Το συμπέρασμα της μελέτης της Apicella καταλήγει ότι η επιτυχία του αγώνα στην Amazon εξαρτάται από την εξωτερική υποστήριξη που θα λάβουν. Στις συνεντεύξεις, οι εργαζόμενοι αναφέρουν ότι το εργασιακό συμβόλαιο είναι σημαντικό αλλά η δουλειά του ver.di φτάνει πλέον στα όριά της. Εδώ δεν χρειάζεται, όπως λέει η Apicella, να ξαναεφεύρουμε τον τροχό: στη Λειψία οι ακτιβιστές μέσα στην εταιρεία και η υπεύθυνη γραμματεία του συνδικάτου έχουν ήδη αναλάβει δράσεις που περιλαμβάνουν συζητήσεις για τέτοιες ρομποτικές συνθήκες εργασίας.

Έχουν μοιραστεί φυλλάδια για τα θέματα της «κλοπής των διαλειμμάτων τους» ή «την απαράδεκτη πρακτική ελέγχου από

διάφορους μηχανισμούς αναφοράς (feedback) λόγω λίγων λεπτών αδράνειας». Οι εργαζόμενοι πειραματίζονται ευρέως με διάφορες μορφές αντίστασης, όπως περιγράφει ο εργαζόμενος Christian Krâhling στη συνέντευξή του (ak 631): «Οι συνάδελφοι συνηθίζουν να αναλαμβάνουν δράσεις όπως τις **‘απεργίες ζήλου’** ή αλλιώς κάνοντας **‘σχολαστική εργασία με την κατά γράμμα τήρηση των κανόνων’** (work-to-rule). Υπάρχει ένας τεράστιος αριθμός κανόνων και οδηγιών εργασίας από την Amazon που αν πραγματικά ακολουθήσεις όλα αυτά δεν μπορείς να δουλέψεις!».

Στο μέλλον, αναμένονται ακόμα περισσότερες απεργίες καθώς οι «εξισωτικές-ελευθεριακές φωνές των οριζόντιων στρωμάτων», δηλαδή αυτά τα τμήματα του προσωπικού που είναι ανοιχτά, σύμφωνα με την Apicella, σε συνδικαλιστική οργάνωση, συνεχίζουν να αντιστέκονται σε αυτές τις συνθήκες εργασίας. Μέχρι τώρα τα συμπεράσματα της μελέτης είναι ότι η πολιτική και κοινωνική υποστήριξη είναι περιορισμένη: «Αυτή η αδυναμία του συνδικαλιστικού αγώνα είναι ιδιαιτέρως απογοητευτική για τους ενεργούς εργαζόμενους που οργανώνονται σε συνδικάτα καθώς και για τη γραμματεία του συνδικάτου, μετά από σχεδόν 3 χρόνια συγκρούσεων».

Η οργάνωση των δράσεων των εργαζομένων στην Amazon έχει προχωρήσει και σε διεθνές επίπεδο. Εργάτες από Πολωνία, Γερμανία και Γαλλία βρίσκονται σε επαφή εδώ και 2 χρόνια στα πλαίσια του σχεδίου «Amworkers». Μέσα σε αυτή την αλληλεπίδραση, διεξάγεται μία ενδιαφέρουσα συζήτηση ανάμεσα στα διάφορα μοντέλα συνδικαλιστικής οργάνωσης, πράγμα που μπορεί να οδηγήσει φυσικά σε μερικές αντιθέσεις.

Στο Πόζναν της Πολωνίας η αναρχική συνδικαλιστική ένωση IP έχει περίπου 350 εργαζόμενους (Φεβρουάριος 2016), στο Βρότσλαβ η ένωση Solidarnosć έχει πάνω από 100 εργαζόμενους. Και οι 2 ενώσεις έχουν πολύ διαφορετικές γνώμες, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν μπορούν να υπερβούν αυτές τις δυσκολίες σε διεθνές επίπεδο. Η IP διεξάγει μια δημόσια συζήτηση με το ver.di στη Λειψία. Στη Γαλλία η CGT και το Sud Solidaires παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο. Υπάρχουν επίσης επαφές με Ισπανία,

Ιταλία, ακόμη και με τις ΗΠΑ. Ένα από τα θετικά αποτελέσματα όλων αυτών είναι το ακόλουθο: όταν οι εργαζόμενοι στη Γερμανική Amazon απεργούν, οι συνάδελφοί τους στο Πόζναν της Πολωνίας αναλαμβάνουν μία «απεργία καθυστερήσεων» αντί να γίνουν απεργοσπάστες. Με τέτοιες «απεργίες καθυστερήσεων» προσπερνούν τον κανόνα 50⁺, ο οποίος υπαγορεύει ότι το συνδικάτο μπορεί να αναλάβει δράση μόνο εάν πάνω από το 50% των εργατών το έχουν ψηφίσει.

Ας γίνουμε η Λερναία Ύδρα του καπιταλισμού

Στο εντυπωσιακό τους βιβλίο *The Many-Headed Hydra*, οι Peter Linebaugh και Marcus Rediker εξετάζουν την ιστορία των αγώνων στην πρώιμη φάση του καπιταλισμού, ιδιαίτερα στη φάση της επέκτασης της Βρετανικής Αυτοκρατορίας πέρα από τους ωκεανούς. Παρουσιάζουν την ιστορία όσων εκδιώχθηκαν και στερήθηκαν τα μέχρι πρότινος κοινά αγαθά, τους βίαια απαχθέντες Αφρικανούς σκλάβους, το αστικό προλεταριάτο που στρατολογήθηκε βίαια για να υπηρετήσει στις στρατιωτικές ή ναυτικές δυνάμεις, καθώς και τους αυτόχθονες κατοίκους της Καραϊβικής και τους «Ινδιάνους» των δύο Αμερικών.

Όλοι τους εξεγέρθηκαν εναντίον της ανελέητης βίας του επεκτατικού καπιταλισμού. Όλους αυτούς τους ανθρώπους, εκείνοι που βρίσκονταν στην εξουσία τους αποκάλεσαν Ύδρα, το πολυκέφαλο τέρας του αρχαίου μύθου του Ηρακλή, το οποίο έβγαζε δύο κεφάλια για κάθε ένα που κοβόταν. Πρόκειται για ένα ανεξέλεγκτο ον που πάντα εμφανίζεται ανανεωμένο και μεγαλύτερο, παρ'όλες τις προσπάθειες να το αποκεφαλίσουν.

Η καπιταλιστική βαρβαρότητα συνεχίζει όμως να αναπτύσσεται και να αλλάζει. Η φάση της αρχικής συσσώρευσης πλούτου με την κατάληψη γης κατά το παρελθόν, φαίνεται πολύ διαφορετική από το σημερινό άνοιγμα νέων περιοχών για τον καπιταλισμό μέσω της συλλογής στοιχείων και τη χρήση αλγορίθμων. Παρ'όλα αυτά, νέες αγορές κατακτώνται, στις οποίες μισθωτοί εργαζόμενοι μαζί με

κοινωνικά αποκλεισμένους ανθρώπους γίνονται θύματα εκμετάλλευσης με διαρκώς νέους τρόπους.

Στις φυτείες και στις αποικίες των σκλάβων του πρώιμου καπιταλισμού, αποκτήθηκε η εμπειρία όχι μόνο του να βγαίνει το κέρδος αλλά ιδιαίτερα και της οργάνωσης της εργασίας, δηλαδή η τρομοκρατία εναντίον των σκλάβων. Αυτές οι εμπειρίες επέστρεψαν αργότερα στην Ευρώπη και έφτασαν ως τα εργοστάσια.

Αυτή η σύνδεση μεταξύ των διηπειρωτικών εμπειριών και η αντίσταση εναντίον τους, «οι Ατλαντικές Επαναστάσεις», συγκρούστηκαν με το αναδυόμενο παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα. Ο σημερινός αγώνας εναντίον της Amazon αποτελεί κι αυτός ένα μέρος μίας πιθανής παγκόσμιας αντίστασης, που παράγεται από τις σκληρές εργασιακές συνθήκες και θα μπορούσε να θέσει σε αμφισβήτηση την επιτυχία ολόκληρου του συστήματος.

Το μεγαλύτερο στοίχημα αποτελεί ο συντονισμός των αγώνων και των αντιπαραθέσεων. Αυτό δεν σημαίνει ότι ο καθένας θα πρέπει να πιεστεί για να οργανωθεί σε μία συγκεκριμένη οργάνωση. Αυτό θα αποτελούσε παρανόηση και μεγάλη ψευδαίσθηση. Θα πρέπει να υπάρξει κάτι περισσότερο από τις παλιές επιτυχίες ή αποτυχίες. Πολλοί σημερινοί «μετακαπιταλιστές» όμως, όπως ο Πωλ Μέισον, τελειώνουν τα βιβλία τους με την ιδέα για ένα εγγυημένο εισόδημα. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, η προοπτική του αγώνα παραμερίζεται ή εμφανίζεται μόνο σε κάποιες ιστορίες επιτυχίας που συμβαίνουν ακριβώς τώρα. Η ριζοσπαστική Αριστερά δεν θα πρέπει να κάνει τέτοια λάθη. Οι αγώνες και οι προοπτικές τους για την ατομική και κοινωνική αυτονομία είναι το σημείο στο οποίο πρέπει να επικεντρώσουμε.

Όταν η εφοδιαστική αλυσίδα και οι υποδομές, η εξαγωγή και η αναπαραγωγή εργασίας ως εμπόρευμα, μεταφέρονται στο κέντρο της καπιταλιστικής παραγωγής, τότε τέτοιες μέθοδοι παραγωγής γίνονται εύκολοι στόχοι που μπορούν να τρωθούν με τη χρήση πολύ λίγων μέσων, όπως τονίζουν πάντα τα σωματεία βάσης. Ο τομέας διαχείρισης της εφοδιαστικής αλυσίδας (**logistics**) έχει

τεράστια «παραγωγική δύναμη» (Beverly Silver). Εδώ θα μπορούσε κανείς να ξανακερδίσει, με την απαιτούμενη οργάνωση, τη δυνατότητα για δράση, η οποία έχει υπονομευτεί από την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας. Η εφοδιαστική αλυσίδα αποτελεί το μάτι της βελόνας της παγκόσμιας «just-in-time παραγωγής» και της μεθοδολογίας των μεταφορών, των οποίων στόχος είναι να αποφεύγεται η μακρά διάρκεια αποθήκευσης και να εξυπηρετούνται άμεσα και αποτελεσματικά οι αγορές. Τέτοιες μέθοδοι εφοδιασμού εκτελούνται εν μέρει σε δημόσια σημεία -στους δρόμους- κάτι το οποίο τις κάνει ευάλωτες.

Καθώς εξετάζουμε τη σύνθεση του σημερινού καπιταλισμού και δρούμε σ' αυτά τα πλαίσια, μπορούμε να δημιουργήσουμε νέες σχέσεις. Η εξαφάνιση της εργασίας μέσω του φορντισμού, στη σύγχρονή του μορφή, οδηγεί σε αγώνες για τη διανομή του πλούτου και την αυτονομία. Για παράδειγμα, στο πρόσφατο παρελθόν είδαμε αγώνες των οδηγών ταξί με την **Uber** καθώς και με την εταιρεία υπηρεσιών παράδοσης **Deliveroo**. Οι εργάτες εκεί αντιστέκονται εναντίον των επισφαλών συνθηκών εργασίας. Μία άλλη περίπτωση είναι οι εργαζόμενοι στον τομέα της υγείας, οι οποίοι απεργούν εναντίον της αναδιοργάνωσης των συστημάτων υγείας. Έλεγχος, αυξημένα φορτία εργασίας, φυσικό και ψυχολογικό άγχος, όπως παρατηρείται και στην Amazon, παίζουν πολύ μεγάλο ρόλο ιδιαίτερα σήμερα στους αγώνες των γυναικών στα νοσοκομειακά επαγγέλματα.

Από την άλλη πλευρά, πρέπει να διερωτηθούμε για τη μόνιμη εστίαση της προσοχής στον δυτικό κόσμο. Αγώνες εναντίον της εκμετάλλευσης πόρων και των απάνθρωπων συνθηκών εργασίας διεξάγονται σε όλη την υδρόγειο. Η κριτική στις πειθαρχικές ποινές και τον έλεγχο του ανθρώπινου σώματος -λέξη κλειδί: *αυτο-βελτιστοποίηση*- καθώς και στα νέα είδη ελέγχου και διαχωρισμού, θα μπορούσε να ισχυροποιηθεί. Οι αγώνες για την εργασία και τον ψηφιακό έλεγχο θα πρέπει να συνδέονται με αγώνες εναντίον της ανάπλασης περιοχών (gentrification), όπως δείχνουν οι διαμαρτυρίες στο Κρόιτσμπεργκ του Βερολίνου, εναντίον των σχεδιαζόμενων εγκαταστάσεων της Google και η

συνολική αναδόμηση των μικρών πόλεων σύμφωνα με τα επιχειρηματικά σχέδια, όπως κάνει η Amazon με τα κέντρα εφοδιασμού.

Αυτό σημαίνει πρακτικά για την Αντιεξουσία πως θα πρέπει να προσεγγίσει στο προσεχές μέλλον τον αγώνα των εργαζομένων της Amazon με την εκστρατεία *Make Amazon Pay!*. Αυτό αποτελεί ένα νέο πεδίο πειραματισμού, στο οποίο πρέπει να εισέλθουμε με προσοχή και σεβασμό. Οι άνθρωποι αυτοί μάχονται ήδη εδώ και χρόνια. Ας δώσουμε προσοχή σ' αυτά που έχουν να μας πουν.

Επιπλέον, δεν θα πρέπει να περιοριστούμε στον τομέα διαχείρισης της εφοδιαστικής αλυσίδας της Amazon: υπάρχουν εργάτες που θέλουν να παλέψουν για έναν κοινό σκοπό και σε άλλες εταιρείες όπως στις Zalando, DHL και Obi. Αυτοί οι εργαζόμενοι συζητούν και προσβλέπουν σε πολλά περισσότερα από μία αύξηση μισθών. Ένα πρώτο βήμα θα γίνει όταν, όσο το δυνατόν περισσότεροι από εμάς, εκτυπώσουμε τη δημόσια επιστολή των διεθνών εργαζομένων της Amazon και όταν συζητήσουμε με τους υπαλλήλους στους διάφορους τύπους εργασίας. Τότε θα συνειδητοποιήσουμε σχετικά γρήγορα, ότι στις περισσότερες περιπτώσεις δεν προερχόμαστε από διαφορετικούς γαλαξίες.

Τι θα γίνει εάν το *ver.di* συμφωνήσει πάνω σε ένα νέο μισθολόγιο; Και τι θα γίνει εάν δεν συμφωνήσει; Μία ήττα σ' αυτές τις διαπραγματεύσεις θα ήταν μοιραία, όχι μόνο για τους ανθρώπους της Amazon, αλλά και για όλες τις επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου και εφοδιασμού. Η Amazon δημιουργεί ένα *fait accompli*, το οποίο αρχίζει να γίνεται πολύ ενδιαφέρον. Το πιο σημαντικό *fait accompli* απ'όλα παραμένει η άνεση του να στήνει και να μεταφέρει από χώρα σε χώρα τα κέντρα της, ανάλογα με τα ρικαρντιανά πλεονεκτήματα, δηλαδή τους χαμηλούς μισθούς και τους λίγοτερο δυνατούς φόρους -ήδη αυτή η άνεση είναι μια αφορμή να ενώσουμε τις αντιστάσεις μας!

Πώς μπορούμε να πετύχουμε να γνωστοποιήσουμε στον κόσμο την απαίτηση να διαπραγματευτούμε ως κοινωνία τις εργασιακές συνθήκες και την αυτοματοποίηση; Η Ύδρα ήδη ξαγρυπνά μέσα στις

διερυνόμενες μάχες των οδηγών Foodora, των ελεύθερων επαγγελματιών και των επισφαλών εργαζομένων. Μπορούμε να ενώσουμε όλους αυτούς τους αγώνες; Το *Make Amazon Pay!* είναι το πρώτο βήμα. Ας κάνουμε ό,τι μπορούμε γι' αυτό!

Περαιτέρω Ανάγνωση:

Call out to Make Amazon Pay, Fall 2017

Sabrina Apicella: *Amazon in Leipzig. Von den Gründen, (nicht) zu streiken* (Amazon in Leipzig. Of the reasons, (not) to strike), RLS study, May 2016

Nina Scholz / Carolin Wiedemann: Widerstand durch „Dienst nach Vorschrift“. Interview mit Christan Krähling (Resistance by “service according to regulations”. Interview with Christian Krähling), in: *Analysis & Criticism*, Issue 631, November 2017.

Georg Barthel and Jan Rottenbach: “Real Subsumption and Insubordination in the Age of Digital Machinery. Co-investigation of the strikers at Amazon in Leipzig “, in: *Prokla* 187, 2017.

Ralf Ruckus: *Der amerikanische Traum für zwei Euro pro Stunde* (The American dream for two euros per hour), in: *Social. History Online*, 18 – 2016.

Brad Stone: *the everything store. Jeff Bezos and the age of Amazon*, Corgi Books 2013.

Donna Haraway: “Manifesto for Cyborgs: Science, Technology, and Socialist Feminism in the 1980’s”, in: *Socialist Review* 80, 1985, pp. 65-108.

...ums Ganze!: *Prime Life Now! Ein Plädoyer dafür, den Kampf gegen den Rechtsruck mit den Auseinandersetzungen im Logistiksektor zu verbinden* (A plea to link the fight against the right-wing shift with the disputes in the logistics

sector), 2017.

Capulcu: *Disrupt! Widerstand gegen den technologischen Angriff* (Disrupt! Resistance to technological attack), Unrast Verlag 2017.

Timo Daum: *Das Kapital sind wir! Zur Kritik der digitalen Ökonomie* (We are capital! On the Critique of Digital Economy), Edition Nautilus 2017.

Nina Scholz: *Nerds, Geeks und Piraten. Digital Natives in Kultur und Politik* (Nerds, geeks and pirates. Digital Natives in Culture and Politics), Bertz + Fischer 2014.

Keine Zukunft ist auch keine Lösung. *Eine Broschüre von Theorie.Organisation.Praxis B3rlin zu Digitalisierung* (No future is not a solution. A booklet of Theorie.Organisation.Praxis B3rlin on digitization), 2016

Peter Linebaugh and Marcus Rediker: *The multi-headed Hydra. The hidden history of the revolutionary Atlantic*, Assoziation A, 2008.

*Ο **John Malamatinas** ζει στις Βρυξέλλες, στην Κολωνία και στη Θεσσαλονίκη και δραστηριοποιείται σε διάφορες αντικαπιταλιστικές ομάδες και δίκτυα. Πρωταρχική ασχολία του ίδιου αποτελούν τα θέματα του εθνικισμού, των κοινωνικών αγώνων και της κρίσης στην Ελλάδα.

Η εβδομάδα δράσης **Make Amazon Pay! πραγματοποιήθηκε από τις 20 έως τις 26 Νοεμβρίου 2017 σε διάφορες πόλεις της Γερμανίας με διάφορες δράσεις υποστήριξης παγκοσμίως. Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε εδώ.

***Στο φετινό **B-Fest (25-26-27 Μάη, Σχολή Καλών Τεχνών)** θα βρίσκεται κοντά μας, μεταξύ των διεθνών καλεσμένων και ομιλητών, ένας εκ των αγωνιζόμενων εργαζομένων της Amazon και

της καμπάνιας «Make Amazon Pay!».

Επιμέλεια: Ιωάννα Μαραβελίδα